

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Nr 4 (158) Równe, dnia 25 kwietnia 1939 r. ROK XVI.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA:

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA:

CZĘŚĆ URZĘDOWA

21

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 lutego 1939 r. (BP-17189/38)

o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych, zatrudnionych w administracji szkolnej.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 28).

Na podstawie art. 119 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) wraz z późniejszymi zmianami, oraz art. 26 ustęp 4 i art. 109 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr 20 z 1934 r., poz. 160) zarządzam co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego, Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego, Rektorowi państwowej szkoły akademickiej:

1) mianowanie na stanowiska służbowe II i III kategorii oraz na posady funkcjonariuszów niższych, o ile mianowanie nie zawiera awansu do wyższej grupy uposażenia;

2) dopuszczanie do służby przygotowawczej i do egzaminu praktycznego kandydatów na stanowiska służbowe II i III kategorii, przedłużanie lub skracanie w wyjątkowych przypadkach służby przygotowawczej na te stanowiska, zwalnianie od obowiązku odbycia służby przygotowawczej urzędników mianowanych do odwołania i pracowników kontraktowych zajmujących stanowiska II i III kategorii;

3) przenoszenie podległych funkcjonariuszów państwowych na inne miejsca służbowe w ramach przydzielonych etatów — z wyłączeniem urzędników, zajmujących stanowiska I kategorii;

4) rozwiązywanie stosunku służbowego na podstawie art. 62, 63 i 113 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, z urzędnikami II i III kategorii mianowanymi do odwołania i funkcjonariuszami niższymi mianowanymi do odwołania oraz z praktykantami na stanowiska urzędnicze II i III kategorii;

5) zwalnianie ze służby na podstawie art. 65a ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, urzędników II i III kategorii;

6) przyjmowanie zgłoszeń o wystąpieniu ze służby urzędników II i III kategorii, praktykantów na stanowiska urzędnicze II i III kategorii oraz funkcjonariuszów niższych;

7) wydalanie ze służby na podstawie art. 65, 71, 77, pkt. 5, oraz art. 89 i 114 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, urzędników II, III kategorii oraz funkcjonariuszów niższych;

8) przenoszenie w stan spoczynku urzędników II i III kategorii oraz funkcjonariuszów niższych — oprócz przenoszenia w stan spoczynku po upływie stanu nieczynnego;

9) udzielanie zezwoleń na przyjęcie płatnego zajęcia ubocznego podległym funkcjonariuszom z wyłączeniem urzędników, zajmujących stanowiska I kategorii;

10) udzielanie podległym funkcjonariuszom w tej liczbie i inspektorom szkolnym urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 6 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do 2 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

§ 2. Przekazuje się Wojewodzie Śląskiemu uprawnienia przewidziane w § 1 punktu 1 do 10, z tym zastrzeżeniem, że mianowanie i dopuszczanie do służby przygotowawczej, o których mowa w § 1 pkt 1 i 2 powinno być dokonane w granicach etatów osobowych przewidzianych na ten cel w budżecie Województwa Śląskiego.

§ 3. Postanowienia § 1 pkt 1, 3, 4, 5, 8 nie dotyczą urzędników II i III kategorii zajmujących stanowiska kierownicze.

§ 4. Przekazuje się Inspektorowi Szkolnemu udzielanie podległym funkcjonariuszom urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 2 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do 14 dni,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej.

§ 5. Do wymiaru urlopów udzielanych w granicach 1 pkt 10 wliczać należy czas trwania urlopów udzielanych dla tych samych celów na podstawie § 4.

§ 6. Z uprawnień przekazanych niniejszym rozporządzeniem można korzystać jedynie z uwzględnieniem ogólnych wytycznych administracji personalnej ustalanych przez Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwo W.R. i O.P.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1939 r.

Z dniem tym traci swą moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 marca 1938 r. o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych zatrudnionych w administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 3, poz. 61), oraz wszystkie inne rozporządzenia, zarządzenia, okólniki i instrukcje w sprawach uregulowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

22

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 1 marca 1939 r. (Nr II S-1416/39)

o zmianie rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 lipca 1926 r. w sprawie praktyki przedegzaminowej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 29).

W rozporządzeniu Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 lipca 1926 r. w sprawie praktyki przedegzaminowej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 128) wprowadza się następujące zmiany:

§ 1. 1) § 4 wymienionego rozporządzenia otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Praktyka przedegzaminowa winna trwać przez dwa pełne lata szkolne. Kandydaci, posiadający stopień doktora filozofii lub ci, którzy po uzyskaniu niższego stopnia naukowego wykażą się co najmniej roczną pracą w charakterze asystenta szkół akademickich, obowiązani są do jednorocznej praktyki przedegzaminowej. Liczba godzin nauki winna tygodniowo wynosić w zasadzie co najmniej 8; jedynie w wyjątkowych przypadkach Kuratorium może zmniejszyć ten wymiar do 4 godzin. Liczba godzin tygodniowych nie może w żadnym razie przewyższać liczby, wyznaczonej ustawowo, jako wymiar pracy nauczyciela etatowego szkoły państwowej.

Przepisy tego paragrafu uzupełniają i częściowo zmieniają przepisy, zawarte w § 1 lit. e) rozporządzenia z dnia 9 października 1924 r. w sprawie egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich, (Dziennik Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 18/140, poz. 185)".

2) § 5 wymienionego rozporządzenia otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Praktykę przedegzaminową można odbywać tylko w tej szkole, która została wyznaczona przez Kuratorium Okręgu Szkolnego.

Praktyka przedegzaminowa powinna odbywać się w zasadzie w szkole średniej ogólnokształcącej (tak państwowej jak prywatnej);

w wypadkach kiedy nie może być zorganizowana w szkole średniej ogólnokształcącej lub zakładzie kształcenia nauczycieli i kiedy względy organizacyjno-wychowawcze danej szkoły na to pozwalają Kuratorium może zorganizować praktykę również i w szkołach powszechnych najwyższego stopnia organizacyjnego lub w szkołach ćwiczeń zakładów kształcenia kandydatów na nauczycieli oraz w średnich szkołach zawodowych przy tym w tych ostatnich tylko w odniesieniu do przedmiotów następujących: j. polskiego, historii, geografii, ćwiczeń cielesnych i śpiewu (t. zw. przedmiotów ogólnokształcących w szkole zawodowej)".

3) § 6 wymienionego rozporządzenia otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Kandydat, pragnący rozpocząć praktykę przedegzaminową, kieruje do jednego z Kuratoriów Okręgów Szkolnych najpóźniej do końca lipca:

a) podanie w sprawie uzyskania stanowiska nauczyciela (etatowego lub kontraktowego) w szkole państwowej, które by mu pozwoliło odbyć praktykę przedegzaminową, albo

b) prośbę o wskazanie mu szkół prywatnych, w których mógł by odbywać tę praktykę, albo

c) prośbę o zezwolenie na odbycie praktyki przedegzaminowej w szkole prywatnej, przez siebie wskazanej.

Do podania dołączyć należy: życiorys oraz dokumenty osobiste, wśród których powinny się znaleźć: 1) metryka urodzenia, 2) dowód obywatelstwa polskiego, 3) dyplom magistra filozofii lub inne świadectwo, stwierdzające spełnienie warunku z § 1 lit. d) albo § 35 lit. a), lub b) rozporządzenia z dnia 9 października 1924 r., 4) świadectwo lekarza urzędowego (powiatowego), 5) dowód odbycia służby wojskowej, względnie określenie stosunku do służby wojskowej".

4) § 11 wymienionego rozporządzenia otrzymuje brzmienie:

„§ 11. Praktyka przedegzaminowa winna się odbywać w całości w jednym Okręgu Szkolnym; w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, praktykę, rozpoczętą w jednym Okręgu Szkolnym, można dokończyć w innym Okręgu Szkolnym za zgodą Kuratorium tego Okręgu Szkolnego".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

23

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 25 lutego 1939 r. (Nr II S-1310/39)

o regulaminie egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 32).

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 marca 1939 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

Załącznik do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 25.II.1939 r. Nr II, S-1310 39.

REGULAMIN
egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów.

§ 1. Egzamin według niniejszego regulaminu zdają uczniowie klas drugich liceów prywatnych, nie posiadających uprawnień liceów państwowych, oraz eksterni.

Przez ucznia w niniejszym regulaminie rozumie się także uczennicę, przez eksterna— także eksternistkę, przez kandydata — także kandydatkę.

§ 2. Do egzaminu dojrzałości mogą być dopuszczeni kandydaci, którzy mają odpowiedni wiek, odbyli potrzebne studia przygotowawcze i sprawują się nienagannie.

O dopuszczenie do egzaminu dojrzałości mogą się ubiegać kandydaci, którzy w chwili rozpoczęcia egzaminu mają co najmniej $17^1/_2$ lat życia. Dowodem, stwierdzającym wiek kandydata, jest odpowiedni dokument, wydany przez urząd stanu cywilnego.

Dowodem odbycia potrzebnych studiów przygotowawczych są:

a) świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego względnie czteroletniej szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego, lub innego zakładu naukowego, uznanego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędny,

b) albo książeczka wojskowa, względnie inny dokument, stwierdzający odbycie obowiązkowej służby wojskowej, albo zaświadczenie organizacji wskazanej odpowiednimi przepisami, a stwierdzające, że kandydat odbył w niej przepisany kurs przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego oraz obóz letni z wynikiem dodatnim. Uczniowie szkół bez uprawnień szkół państwowych nie przedstawiają tego zaświadczenia.

Od obowiązku odbycia obozu letniego zwolnieni są kandydaci, którzy wykażą się zaświadczeniem lekarza urzędowego, stwierdzającym niemożność odbycia obozu.

Wymagania, wymienione w powyższych ustępach (§ 2b) odnoszą się tylko do mężczyzn.

Dowodem nienagannego sprawowania się jest świadectwo niekaralności sądowej, wystawione przez kompetentną władzę miejsca zamieszkania. Dowodu nienagannego sprawowania się nie przedstawiają uczniowie klasy drugiej liceum bez uprawnień szkół państwowych, o ile w chwili zgłoszenia się do egzaminu są uczniami wymienionego liceum i uczęszczali do niego bez przerwy przez dwa ostatnie lata.

§ 3. Egzamin ma wykazać, czy kandydat osiągnął taki poziom wykształcenia i ogólnej dojrzałości umysłowej, jaki odpowiada wymaganiom programowym odpowiedniego wydziału liceum ogólnokształcącego, oraz czy jest przygotowany do podjęcia studiów w szkołach wyższych.

§ 4. Egzaminy organizują Kuratoria Okręgów Szkolnych. Egzaminy dojrzałości uczniów szkół bez uprawnień szkół państwowych odbywają się w maju—czerwcu, dla uczniów takichże szkół o ustroju semestralnym—nadto w styczniu—lutym, dla eksternów zaś we wrześniu oraz w styczniu—lutym. Egzaminy odbywają się w szkołach średnich ogólnokształcących państwowych, a mogą się odbywać także w szkołach niepaństwowych, posiadających uprawnienia szkół państwowych; egzaminy absolwentów liceów bez uprawnień szkół państwowych mogą się odbywać tylko w wyjątkowych przypadkach w szkołach własnych. Terminy i miejsca egzaminów wyznaczają Kuratoria Okręgów Szkolnych

§ 5. Kandydaci, pragnący otrzymać świadectwa dojrzałości liceum ogólnokształcącego, zwracają się z podaniem do Kuratorium Okręgu Szkolnego, na którego terenie uczęszczali ostatnio do liceum (uczniowie liceów bez praw) lub stale mieszkają (eksterni) — o dopuszczenie do egzaminu dojrzałości dla eksternów i o wskazanie im Państwowej Komisji Egzaminacyjnej.

Podania do Kuratorium należy wnosić do dnia 31 marca, 15 sierpnia i 15 grudnia każdego roku. W podaniu należy wskazać wydział liceum, język obcy nowożytny oraz zakres materiału przysposobienia wojskowego (§ 8), z których kandydat ma zamiar zdawać egzamin.

A. Zgłoszenie uczniów szkół, które nie posiadają uprawnień szkół państwowych, powinny być załatwiane zbiorowo za pośrednictwem dyrekcji szkoły. Do zgłoszenia uczniów Dyrekcje takich szkół dołączają:

a) świadectwa ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego;

b) listę uczniów klasy II liceum z zaznaczeniem, z którego języka obcego nowożytnego każdy z nich pragnie zdawać egzamin;

c) wykaz lektury z języka polskiego i języków obcych nowożytnych, a w liceach z niepolskim językiem nauczania również z tego języka;

d) proponowane przez szkołę tematy wypracowań piśmiennych, a mianowicie — po 6 tematów wypracowań piśmiennych z języka polskiego i z języka obcego nowożytnego oddzielnie dla każdego wydziału, a nadto po 3 tematy wypracowań piśmiennych z tych przedmiotów, które wejdą w skład egzaminu piśmiennego danego wydziału liceum;

e) po 2 nienaklejone fotografie każdego kandydata, opatrzone jego własnoręcznym podpisem;

f) dowody wpłaconych należności za egzamin;

g) ewentualnie świadectwo lekarskie, o którym mowa w § 8.

Nadto przed rozpoczęciem egzaminu Dyrekcja szkoły przedstawia Komisji Egzaminacyjnej roczne wykazy ocen z klasy I i II liceum.

B. Eksterni wymieniają w podaniu wydział liceum oraz język obcy nowożytny, z którego pragną zdawać egzamin, a nadto — poza dokumentami, wymienionymi w § 2, dołączają do podania:

a) własnoręcznie napisany życiorys z zaznaczeniem odbytych studiów;

b) wykaz lektury z języka polskiego i języka obcego nowożytnego;

c) 2 nienaklejone fotografie, opatrzone własnoręcznym podpisem;

d) dowody wpłaconej należności za egzamin;

e) ewentualne świadectwo lekarskie, o którym mowa w § 8.

C. Przedstawienie danych niedokładnych lub niezgodnych z rzeczywistością (§ 2 i § 5) może spowodować niedopuszczenie do egzaminu lub skreślenie z listy zdających.

§ 6. Kuratorium Okręgu Szkolnego po stwierdzeniu, że kandydaci spełniają warunki, wymienione w §§ 2 i 5, wyznacza im Państwową Komisję Egzaminacyjną, terminy egzaminów i ustala tematy wypracowań oddzielne dla każdego wydziału, a mianowicie po trzy tematy z języka polskiego i z języka obcego nowożytnego, a po jednym z przedmiotów pozostałych. Tematy powinny być zaczerpnięte z obowiązującego materiału programowego dla danego wydziału liceum.

Tematy z języka polskiego i z języków obcych nowożytnych powinny być zaczerpnięte z materiału naukowego tych przedmiotów.

Tematy z języka łacińskiego i greckiego powinny zawierać przeznaczony do tłumaczenia na język polski wyjątek z pism jednego z prozaików łacińskich względnie greckich, odpowiednio dobrany pod względem trudności, nadto pytanie lub kilka pytań (w języku polskim względnie w języku nauczania), ściśle z danym wyjątkiem związanych.

Temat z matematyki powinien zawierać dwa lub więcej zadań z zakresu materiału, przewidzianego dla danego wydziału liceum.

Temat z fizyki powinien obejmować dwa lub więcej zagadnień, z których jedne mogą zawierać zastosowanie praw fizycznych, inne— pytania o charakterze teoretycznym.

Temat z biologii powien zawierać zagadnienie z zakresu budowy i życia zwierząt lub roślin na podstawie przedstawionych kandydatom okazów lub preparatów.

Tematy z rysunków wyznacza Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej w porozumieniu z egzaminatorem.

Tematy proponowane przez szkołę powinny być zachowane w bezwzględnej tajemnicy.

§ 7. Państwową Komisję Egzaminacyjną stanowią:

1. Przewodniczący, powołany przez Kuratora Okręgu Szkolnego,

2. Egzaminatorzy, powołani przez Kuratora Okręgu Szkolnego spośród nauczycieli liceów lub gimnazjów.

Członkowie Komisji mają obowiązek brania udziału we wszystkich jej posiedzeniach, w wyjątkowych przypadkach muszą uzyskać zwolnienie od Przewodniczącego. Prawo głosowania w odniesieniu do poszczególnych egzaminowanych przysługuje: Przewodniczącemu oraz egzaminatorom z tych przedmiotów, z których kandydat zdaje egzamin bądź piśmienny, bądź ustny, bądź ustny i piśmienny.

Uchwały na posiedzeniach Komisji Egzaminacyjnej zapadają zwyczajną większością głosów obecnych członków, uprawnionych do głosowania w danej sprawie — z wyjątkiem przypadków, o których mowa w ustępie trzecim § 17. W razie równości głosów decyduje Przewodniczący.

Członkowie Komisji obowiązani są do zachowania w bezwzględnej tajemnicy ocen oraz treści obrad Komisji. Do ogłaszania wyników egzaminu upoważniony jest tylko Przewodniczący Komisji.

§ 8. Kandydat zdaje egzamin według programu jednego z wydziałów państwowego liceum ogólnokształcącego, który wybrał sobie dowolnie (§ 5).

Od egzaminu z przysposobienia wojskowego zwalniani są kandydaci, którzy przedstawiają dowody odbytej obowiązkowej służby wojskowej.

Kandydaci, którzy nie odbyli obowiązkowej służby wojskowej zdają egzamin praktyczny i teoretyczny (§ 15) z przysposobienia wojskowego, o ile nie przekroczyli 24 roku życia. Kandydaci, którzy nie odbyli obowiązkowej służby wojskowej i przekroczyli ten wiek, oraz kandydaci, którzy z powodu choroby lub innych niedomagań fizycznych, stwierdzonych świadectwem lekarza urzędowego, nie mogli odbyć obozu letniego i kursu przysposobienia wojskowego względnie przed ukończeniem 24 roku życia zostali zwolnieni z obowiązkowej służby wojskowej, zdają egzamin praktyczny i teoretyczny albo w zakresie przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej, albo w zakresie przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej przewidzianego na kl. I i II liceum, z działu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej oraz z ratownictwa sanitarnego. Wyboru dokonuje kandydat (§ 5).

Wymaganie powyższe (§ 8, ustęp 3) odnosi się tylko do mężczyzn.

Uczniowie liceów bez uprawnień szkół państwowych zdają praktyczny i teoretyczny egzamin z przysposobienia wojskowego według tego programu, jaki realizowano w danej szkole.

Kandydaci, nie mający obywatelstwa polskiego, mogą być zwolnieni od egzaminu z przysposobienia wojskowego, o ile zwrócą się w tej sprawie z prośbą do Kuratorium.

§ 9. Egzamin składa się z części piśmiennej, ustnej i praktycznej:

a) przy zastosowaniu programu wydziału humanistycznego egzamin piśmienny odbywa się:

z języka polskiego,
z języka łacińskiego,
z języka obcego nowożytnego,

egzamin ustny obejmuje:

religię,
język polski,
język łaciński,
język obcy nowożytny,
historię,
zagadnienia życia współczesnego,
biologię,
fizykę z chemią i astronomią,
matematykę,
propedeutykę filozofii,
przysposobienie wojskowe;

b) przy zastosowaniu programu wydziału klasycznego egzamin piśmienny odbywa się:

z języka polskiego,
z języka łacińskiego,
z języka greckiego,

egzamin ustny obejmuje:

religię,
język polski,
język łaciński,
język grecki,
język obcy nowożytny,
historię,
zagadnienia życia współczesnego,
biologię,
fizykę z astronomią,
matematykę,
propedeutykę filozofii,
przysposobienie wojskowe,

c) przy zastosowaniu programu wydziału matematyczno-fizycznego egzamin piśmienny odbywa się:

z języka polskiego,
z matematyki,
z fizyki,

nadto odbywa się egzamin z rysunków;

egzamin ustny obejmuje:

religię,
język polski,
język obcy nowożytny.
historię,
zagadnienia życia współczesnego,
biologię,
fizykę z astronomią,
chemię,
matematykę,
propedeutykę filozofii,
przysposobienie wojskowe;

d) przy zastosowaniu programu wydziału przyrodniczego egzamin piśmienny odbywa się:

z języka polskiego,
z biologii,
z fizyki,

nadto odbywa się egzamin z rysunków;

egzamin ustny obejmuje:

religię,
język polski,
język obcy nowożytny,
historię,
zagadnienia życia współczesnego,
geografię i geologię,
biologię,
fizykę z astronomią,
chemię,
matematykę,
propedeutykę filozofii,
przysposobienie wojskowe.

Egzamin praktyczny zdają kandydaci z przysposobienia wojskowego na wszystkich wydziałach liceów oraz z rysunków na wydziale matematyczno-fizycznym i przyrodniczym.

Uczniowie, którzy uczęszczali do liceum z niepolskim językiem nauczania, zdają również egzamin piśmienny i ustny z tego języka na wszystkich wydziałach. Dobór tematów (§§ 5 i 6) oraz egzamin piśmienny i ustny z tego przedmiotu odbywa się na tych samych zasadach, jak egzamin z języka polskiego.

Uczniowie, którzy uczęszczali do liceum z niepolskim językiem nauczania, zdają w języku polskim egzamin z języka polskiego, z historii, z zagadnień życia współczesnego i z przysposobienia wojskowego. Uczniowie, którzy uczęszczali do liceum z niemieckim językiem nauczania, nie zdają egzaminu z języka obcego nowożytnego.

§ 10. Przed rozpoczęciem egzaminów piśmiennych Kuratorium przesyła ustalone tematy w kopertach zapieczętowanych, osobnych dla każdego wydziału i każdego przedmiotu, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Egzaminacyjnej. W dzień egzaminu piśmiennego, bezpośrednio przed jego rozpoczęciem, Przewodniczący otwiera kopertę, zawierającą tematy z przedmiotu, wyznaczonego na dany dzień, w obecności członka Komisji Egzaminacyjnej (§ 11) i ogłasza nadesłane tematy zdającym.

§ 11. Egzamin piśmienny odbywa się w odpowiednio dobranej sali szkolnej pod kontrolą Przewodniczącego Komisji i jednego lub więcej wyznaczonych przez niego członków Komisji.

Każdy kandydat wybiera i opracowuje jeden z trzech podyktowanych mu tematów z języka polskiego (z języka nauczania) i z języka obcego nowożytnego.

Na wypracowanie z języka polskiego (z języka nauczania) przeznacza się 5 godzin, na wypracowanie z innych przedmiotów po 4 godziny, na egzamin z rysunków 3 godziny — bez wliczenia czasu, zużytego na podyktowanie kandydatom tematów. Zdającym nie wolno przynosić ze sobą na egzamin papieru, książek, ani pomocy naukowych z wyjątkiem przyborów rysunkowych i tablic logarytmicznych na egzamin z matematyki i fizyki. Papier z pieczęcią szkoły otrzymują oni z rąk Komisji na samym egzaminie. Przed opuszczeniem sali powinni zwrócić wszystkie otrzymane arkusze.

W jednym dniu może się odbyć egzamin piśmienny tylko z jednego przedmiotu.

Jeżeli kandydat podczas egzaminu korzysta z cudzej pomocy lub posługuje się niedozwolonymi środkami pomocniczymi lub innym w tym pomaga, Przewodniczący Komisji powinien go skreślić z listy zdających. W wyjątkowych przypadkach Przewodniczący może go dopuścić do powtórnego egzaminu piśmiennego w tym samym terminie, przy czym nowy temat egzaminu wyznacza on w porozumieniu z egzaminatorami z danego przedmiotu.

§ 12. Wypracowania egzaminacyjne ocenia właściwy egzaminator. Zaznacza on zalety i braki wypracowania, a umotywowaną ocenę wyraża jednym ze stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny. Błędy i ich rodzaj należy zaznaczyć na marginesie wypracowania. Ocenę ostateczną ustala Przewodniczący. Może on wystawić ocenę, niezgodną z oceną egzaminatora; zmianę powinien umotywować piśmiennie przy ustalonej ocenie.

§ 13. Przed rozpoczęciem egzaminów ustnych, Komisja Egzaminacyjna ustala na posiedzeniu listę dopuszczonych do egzaminu ustnego.

Do egzaminu ustnego nie może być dopuszczony kandydat, który otrzymał ocenę niedostateczną z wypracowania z języka polskiego lub z dwóch innych przedmiotów.

Przed egzaminem ustnym Przewodniczący dzieli zdających na grupy. Egzamin ustny każdej grupy odbywa się oddzielnie.

§ 14. Do egzaminu ustnego należy przygotować protokóły egzaminu według załączonego wzoru, wypracowania egzaminacyjne oraz pomoce, potrzebne przy zdawaniu egzaminów.

§ 15. Ustny egzamin odbywa się w zasadzie wobec wszystkich członków Komisji.

Z danego przedmiotu egzaminuje powołany do tego członek Komisji. W razie potrzeby Przewodniczący wyznacza jego zastępcę spośród członków Komisji lub z poza niej. Inni członkowie Komisji mogą brać udział w egzaminowaniu za zgodą Przewodniczącego.

Przewodniczący ma prawo brać czynny udział w egzaminowaniu z każdego przedmiotu.

Egzamin ustny powinien zmierzać do zbadania stopnia rozwoju, wyrobienia umysłowego i zasadniczych wiadomości kandydata z zakresu, przewidzianego programem danego przedmiotu na odnośnym wydziale, przy czym egzaminatorzy mogą zwrócić większą uwagę na te działy programu poszczególnych przedmiotów, którymi kandydat więcej się interesował.

Egzamin ustny z przysposobienia wojskowego składa się z części praktycznej i teoretycznej. Egzamin praktyczny odbywa się na zbiórce wszystkich zdających egzamin wzgl. — w braku dostatecznej liczby kandydatów — na zbiórce hufca przysposobienia wojskowego jednej z klas licealnych. Egzamin praktyczny powinien wykazać stan wiadomości, sprawności oraz umiejętności wykonywania rozkazów i rozkazywania w zakresie szkolenia junaka i zespołu do drużyny (w odniesieniu do kandydatek — do sekcji) włącznie. Część teoretyczna egzaminu powinna wykazać, czy kandydat opanował wiadomości, objęte programem przysposobienia wojskowego w liceum.

Egzaminowi z przysposobienia wojskowego mogą się przysłuchiwać — komendant obwodowy p. w., względnie inspektorka P. W. K., nie biorą jednak udziału w naradach Komisji.

Egzamin ustny jednego kandydata ze wszystkich przedmiotów powinien się odbyć w ciągu dwóch dni, a wyjątkowo w ciągu trzech dni następujących po sobie.

Czas trwania egzaminu ustnego jednego kandydata z jednego przedmiotu nie powinien przekraczać 20 minut — bez wliczenia czasu, który Komisja może dać kandydatowi na przygotowanie odpowiedzi. Egzamin z części teoretycznej i praktycznej przysposobienia wojskowego jednego kandydata nie powinien przekroczyć w łącznej sumie 40 minut — bez wliczenia czasu, potrzebnego na zrobienie zbiórki, przygotowanie materiałów i t. p.

Egzaminowi może przysłuchiwać się dyrektor szkoły, której uczniowie zdają egzamin, nie bierze jednak udziału w naradach Komisji.

§ 16. Oceny odpowiedzi uczniów z poszczególnych przedmiotów ustala Komisja Egzaminacyjna na wniosek egzaminatora danego przedmiotu i wyraża ją jednym z czterech stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

§ 17. Bezpośrednio po egzaminie ustnym danej grupy zdających Komisja Egzaminacyjna ustala dla każdego z nich oceny ostateczne ze wszystkich przedmiotów egzaminu na podstawie: 1) wyniku egzaminów piśmiennych i praktycznych, 2) wyniku egzaminów ustnych, 3) ogólnej opinii członków Komisji, o stopniu wykształcenia ogólnego i rozwoju umysłowego kandydata. Oceny te wyraża Komisja za pomocą stopni, wymienionych w § 16.

Kandydat zdał egzamin dojrzałości liceum ogólnokształcącego, jeżeli ze wszystkich przedmiotów egzaminu uzyskał ostateczne oceny co najmniej dostateczne.

Uchwale Komisji o ostatecznym wyniku egzaminu może się sprzeciwić Przewodniczący Komisji. Wówczas sprawa podlega decyzji Kuratorium.

Bezpośrednio po zakończeniu narady i podpisaniu protokółu egzaminów przez członków Komisji Przewodniczący ogłasza ostateczne wyniki egzaminu każdej grupie zdających. Kandydata, o którym mowa w § 20, informuje Przewodniczący o uzyskanych na egzaminie ocenach dobrych.

§ 18. Kandydat, który zdał egzamin dojrzałości liceum ogólnokształcącego, otrzymuje świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego ze stopniami, ustalonymi w myśl § 16 i § 17, podpisane przez Przewodniczącego i członków Komisji Egzaminacyjnej i zaopatrzone pieczęcią Kuratorium Okręgu Szkolnego.

§ 19. Odstąpienie od egzaminu w jakiejkolwiek jego części, niestawienie się na egzamin lub skreślenie z listy zdających jest równoznaczne z niezdaniem egzaminu, o ile ważne okoliczności nie usprawiedliwiają powyższych faktów. Odstąpienie od egzaminu z powodu choroby powinno być usprawiedliwione świadectwem lekarza urzędowego. W takich przypadkach Komisja Egzaminacyjna, a po jej rozwiązaniu Kuratorium Okręgu Szkolnego rozstrzyga o możliwości ponownego zdawania egzaminu w tym samym terminie egzaminów.

§ 20. Kandydata, który nie zdał egzaminu dojrzałości, może Kuratorium na jego prośbę zwolnić — przy ponownym egzaminie — z tych przedmiotów, z których na egzaminie poprzednim otrzymał oceny co najmniej dobre. Takie zaliczanie części poprzedniego egzaminu może się odbywać najwyżej trzy razy, po czym kandydat zdaje pełny egzamin.

§ 21. Z czynności Komisji Egzaminacyjnej, a także z jej posiedzeń oraz z przebiegu egzaminów piśmiennych, ustnych i praktycznych spisuje się protokóły, które podpisują członkowie Komisji. Protokóły te, do których dołącza się wypracowania piśmienne, przekazuje Przewodniczący Komisji Kuratorium Okręgu Szkolnego. Wypracowania piśmienne mogą być zniszczone po upływie dwóch lat od terminu zdania egzaminu.

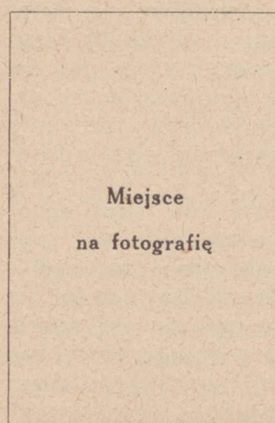
§ 22. Członkowie Państwowej Komisji Ezaminacyjnej pobierają za pracę w Komisji wynagrodzenie według zasad, ustalonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Wzór protokółu.

Protokół egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego.

Nr..............................

(Wypełnia Państwowa Komisja Egzaminacyjna)

Nazwisko ....

Imię ....

Urodzon..... dnia .... roku ....

Wyznanie ....

Miejsce stałego zamieszkania ....

Adres w czasie egzaminów ....

....

Zdaje egzamin według programu wydziału ....

Obiera obcy język nowożytny ....

Złożył świadectwa szkolne ....

....

....

Złożył dowody odbycia kursu przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego ....

....

Podpis Przewodniczącego Państwowej Komisji
Egzaminacyjnej lub jego zastępcy:

Zestawienie ocen.

Przedmioty egzaminu	Religia	Język polski	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.
Egzamin piśmienny i praktyczny										
Egzamin ustny										
Ocena ostateczna										

Uchwała Państwowej Komisji Egzaminacyjnej:

..............................zdał..... egzamin..............................
dojrzałości liceum ogólnokształcącego

Przewodniczący Państwowej Komisji Egzaminacyjnej:

Członkowie:

Protokół egzaminów ustnych:

Przedmiot egzaminu	Data	Treść pytań i krótka charakterystyka odpowiedzi
Religia		
itd.		
itd.		

Przewodniczący Państwowej Komisji Egzaminacyjnej:

Uwagi:

24

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III PU-721/39)

o regulaminie przyjmowania uczniów do państwowych gimnazjów zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 33).

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin przyjmowania uczniów do państwowych gimnazjów zawodowych, ogłoszony jako załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1939 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy, wydane w sprawach, uregulowanych niniejszym zarządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

Załącznik do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III PU-721/39).

REGULAMIN

przyjmowania uczniów do państwowych gimnazjów zawodowych.

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Do gimnazjów zawodowych mogą być przyjęci kandydaci, którzy posiadają odpowiedni wiek, zdrowie oraz wykażą należyty rozwój umysłowy i potrzebne przygotowanie naukowe.

§ 2. O przyjęcie do klasy I mogą się ubiegać kandydaci, którzy w danym roku kalendarzowym ukończą, względnie nie przekroczą liczby lat, określonej statutem danego gimnazjum zawodowego; dla każdej następnej klasy kandydaci, którzy we wskazanym wyżej terminie osiągną, względnie nie przekroczą granicy wieku, przesuniętej o odpowiednią liczbę lat wzwyż.

W przypadkach uzasadnionych Kurator Okręgu Szkolnego może przedłużyć górną granicę wieku o jeden rok.

Dowodem, stwierdzającym wiek kandydata, jest odpowiedni dokument wydany przez urząd stanu cywilnego.

§ 3. Kandydaci zgłaszający się do gimnazjum zawodowego podlegają badaniu lekarskiemu w celu stwierdzenia czy wolni są od chorób, zagrażających zdrowiu otoczenia oraz od wad i ułomności cielesnych, które mogłyby im przeszkadzać w pracy zawodowej.

§ 4. Przygotowanie naukowe kandydatów powinno odpowiadać wymaganiom, stawianym przez obowiązujący program nauki, a mianowicie:

dla kandydatów do klasy I gimnazjów zawodowych, opartych na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej—w zakresie wiadomości programu drugiego szczebla szkoły powszechnej;

dla kandydatów do klasy I gimnazjów zawodowych, opartych na trzecim szczeblu programowym szkoły powszechnej—w zakresie wiadomości drugiego i trzeciego szczebla szkoły powszechnej;

dla kandydatów do klasy II, III, względnie IV—w zakresie jednej, dwóch względnie trzech klas odpowiedniego gimnazjum zawodowego danego typu.

Odpowiednio przeprowadzony egzamin stwierdzi, czy kandydaci posiadają uzdolnienia, potrzebne do pobierania nauki w danym gimnazjum zawodowym.

§ 5. Głównym terminem egzaminów i przyjęć do gimnazjum zawodowego są najbliższe dni po zakończeniu roku szkolnego. Zgłoszenia kandydatów winny być przeprowadzonć w terminie od 1 do 15 czerwca. Terminy egzaminów ustalają Kuratoria Okręgów Szkolnych i podają je do wiadomości dyrekcjom gimnazjów. W tym okresie dyrektorzy gimnazjów przeprowadzają egzaminy oraz dokonywują przyjęć nowych uczniów.

Nadto, o ile są wolne miejsca dyrektorzy gimnazjów zawodowych mogą przeprowadzie egzamin do I i innych klas także w pierwszych dniach po rozpoczęciu roku szkolnego. Do egzaminu tego zgłosić się mogą ponownie kandydaci, którzy nie zdali egzaminu w terminie głównym.

§ 6. Przyjmowanie kandydatów do poszczególnych klas gimnazjów zawodowych może odbywać się nadto w zakresie wolnych miejsc w odnośnych klasach:

a) w ciągu pierwszego miesiąca najbliższego roku szkolnego bez egzaminów do klasy I, II. III i IV tych, którzy zdali egzamin do klasy I, II, III i IV innego państwowego gimnazjum zawodowego lub prywatnego z uprawnieniami gimnazjum państwowych—tego samego typu, a nie zostali przyjęci z powodu braku miejsca; kandydatów do klasy I gimnazjów zawodowych, opartych na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, którzy zdali egzamin do klasy I gimnazjum ogólnokształcącego lub zawodowego obowiązuje poddanie się badaniu lekarskiemu oraz zdanie egzaminu z rysunku, o ile jest przewidziany w statucie danego gimnazjum zawodowego;

b) w ciągu roku szkolnego z wyjątkiem ostatniego okresu — w klasach pierwszych, a drugiego półrocza w klasie ostatniej — kandydatów do klasy I, II, III i IV w razie przeniesienia rodziców względnie opiekunów na stały pobyt do danej miejscowości lub w razie innych okoliczności, uznanych przez dyrektora danego gimnazjum za dostatecznie uzasadnione; uczniowie tacy mogą być przyjęci na podstawie świadectwa odejścia, wydanego przez dyrekcję zawodowego gimnazjum państwowego lub prywatnego z uprawnieniami gimnazjów państwowych tego samego typu, w innym zaś przypadku na podstawie egzaminu.

Jeżeli pomiędzy odejściem z jednego gimnazjum zawodowego do drugiego trwała dłuższa przerwa w normalnej nauce, dyrektor gimnazjum orzeka, czy uczeń powinien zdawać egzamin z materiału naukowego, przerobionego w gimnazjum, do którego ma zawiar uczęszczać. Egzamin ten odbywa się według zasad wymienionionych w § 22—24.

Jeżeli kandydaci, wymienieni w pkt b) niniejszego paragrafu ubiegają się o przyjęcie do gimnazjum zawodowego o odmiennym programie lub zakresie przedmiotów niż to, do którego uczęszczali, powinni zdać egzamin, uwzględniający różnicę programów.

§ 7. Rodzice lub opiekunowie, zgłaszający kandydata do gimnazjum zawodowego, wnoszą podania, wymieniają w nim klasę, do której kandydat zamierza uczęszczać, oraz przedstawiają dokument urzędu stanu cywilnego i odpowiednie swiadectwo szkolne, względnie świadectwo odejścia, nadto mogą w podaniu wskazać okoliczności, mające znaczenie przy stosowaniu postanowień, zawartych w § 6, względnie w § 19.

§ 8. Uczeń którejkolwiek klasy, jeżeli nie uzyskał promocji, nie może w ciągu najbliższego roku szkolnego ubiegać się o przyjęcie do klasy wyższej.

II. Przyjmowanie uczniów i egzaminy wstępne do klasy I.

§ 9. Do klasy I państwowych gimnazjów zawodowych przyjmowani są kandydaci na podstawie egzaminu wstępnego, którzy przedstawiają:

a) świadectwo ukończenia szkoły powszechnej trzeciego lub drugiego stopnia;
b) świadectwo ukończenia klasy VI szkoły powszechnej stopnia trzeciego;
c) świadectwo ukończenia z wynikiem pomyślnym jednego roku nauki w klasie VI szkoły powszechnej stopnia drugiego;
d) świadectwo ukończenia szkoły powszechnej stopnia pierwszego;
e) inne świadectwo, uznane przez władze szkolne za równoważne.

Przez szkołę powszechną, o której mowa w niniejszym regulaminie — należy rozumieć szkołę powszechną publiczną lub prywatną z uprawnieniami publicznych szkół powszechnych.

§ 10. Do egzaminu wstępnego do klasy I powinni być dopuszczeni wszyscy kandydaci, zgłoszeni we właściwym terminie, o ile przedstawili wymagane dokumenty i odpowiadają warunkom, przewidzianym w §§ 1 i 2 niniejszego regulaminu.

§ 11. Do klasy I gimnazjów zawodowych, opartych na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, kandydaci zdają egzamin w zakresie II szczebla programowego szkoły powszechnej.

Do klasy I gimnazjów zawodowych, opartych na trzecim szczeblu programowym szkoły powszechnej, kandydaci zdają egzamin w zakresie II i III szczebla programowego szkoły powszechnej.

§ 12. Egzamin dla kandydatów do klasy I ma na celu stwierdzenie uzdolnień do pobierania nauki w gimnazjum zawodowym.

§ 13. Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

Egzamin piśmienny we wszystkich gimnazjach zawodowych odbywa się z języka polskiego i arytmetyki z geometrią. Na wykonanie wypracowań piśmiennych z każdego

przedmiotu należy przyznaczyć po $1^1/_2$ godziny, przy czym między jednym a drugim egzaminem powinna być przynajmniej półgodzinna przerwa. Egzamin piśmienny z języka polskiego polega na napisaniu wypracowania na temat związany z obserwacjami, zainteresowaniami lub przeżyciami uczniów; wypracowanie to ma na celu stwierdzenie umiejętności wysłowienia się i opanowania pisowni, nie zaś sprawdzenie wiadomości rzeczowych z jakiegokolwiek przedmiotu nauczania. Egzamin piśmienny z arytmetyki z geometrią obejmuje zadania w zakresie zasadniczych wiadomości, właściwych klasie VI szkoły powszechnej. Zadania te powinny być tak dobrane, by $1^1/_2$ godziny wystarczało na ich rozwiązanie przez średnio zdolnego kandydata.

Ponadto kandydaci do klasy I gimnazjów działu szkolnictwa przemysłowego zdają egzamin z rysunku.

Tematy wypracowań piśmiennych ustala Komisja Egzaminacyjna (§ 14). Wypracowania ocenia właściwy egzaminator. Przewodniczący Komisji ma prawo wystawić inną ocenę niż egzaminator; zmianę tę powinien umotywować piśmiennie.

§ 14. Egzamin ustny odbywa się przed Komisją Egzaminacyjną. Przewodniczącym Komisji jest dyrektor lub powołany przez niego nauczyciel, członkami są trzej wyznaczeni przez dyrektora nauczyciele gimnazjum.

Przewodniczący kieruje przebiegiem egzaminu; ma też prawo stawiania pytań kandydatom.

Jeżeli wskutek zgłoszenia się wielkiej liczby kandydatów przeprowadzenie egzaminu przez Komisję w składzie powyższym byłoby zbyt uciążliwe i trwało zbyt długo, dyrektor może powołać do przeprowadzenia egzaminu piśmiennego i ustnego dwie, albo większą liczbę Komisyj o składzie podobnym, przy czym przewodnictwo w Komisjach powierzy wyznaczonym przy siebie nauczycielom gimnazjum. W tym przypadku egzamin piśmienny odbywa się we wszystkich Komisjach równocześnie. Tematy zadań piśmiennych, jednakowe dla wszystkich Komisyj w danym gimnazjum, należy ustalić na posiedzeniu wspólnym.

§ 15. Przy egzaminie ustnym, należy badać, czy kandydaci posiadają i umieją stosować potrzebne wiadomości w zakresie języka polskiego, geografii i arytmetyki z geometrią. Egzaminator z języka polskiego winien uwzględnić wiadomości z historii, a egzaminator z geografii wiadomości z nauki o przyrodzie.

§ 16. Kandydaci wykazujący się świadectwem ukończenia 6 lub 7 klas szkoły powszechnej mogą być zwolnieni od egzaminu ustnego z tego przedmiotu, z którego w świadectwie rocznym z klasy VI lub VII szkoły powszechnej oraz z wypracowania piśmiennego otrzymali oceny co najmniej dobre. Inni kandydaci wymienieni w § 9 prawa tego nie posiadają.

§ 17. Sposób egzaminowania kandydatów określa dyrektor. Przy egzaminie ustnym należało by unikać systemu grupowego. Przy badaniu uzdolnień kandydatów należy wykluczyć mechaniczne sprawdzanie wiadomości przez pytania dorywcze lub wchodzące w zbędne szczegóły.

Egzamin ustny kandydata powinien się odbywać w ciągu jednego dnia i nie powinien trwać dłużej jak 1 godzina.

§ 18. Po skończeniu egzaminu Komisja ustala, czy poszczególni kandydaci są uzdolnieni do skutecznego rozpoczęcia nauki w klasie I gimnazjum zawodowego. Przy ustalaniu decyzji Komisja bierze pod uwagę świadectwa szkolne, opinie egzaminatorów o uzdolnieniach kandydata oraz oceny wypracowań piśmiennych i egzaminów ustnych.

Za uzdolnionych do kl. I gimnazjum zawodowego nie mogą być uznani kandydaci, którzy wykazali znaczne braki w opanowaniu języka polskiego.

§ 19. Na posiedzeniu wszystkich egzaminatorów i przewodniczących poszczególnych Komisyj pod przewodnictwem dyrektora należy stwierdzić, którzy kandydaci zostali uznani za nadających się do klasy I; kandydatów tych przyjmuje się do danego gimnazjum w liczbie, odpowiadającej liczbie wolnych miejsc. W przypadku, gdy liczba zakwalifikowanych kandydatów przewyższa liczbę wolnych miejsc, pierwszeństwo przy wyborze należy oddać kandydatom, którzy zostali uznani za lepiej uzdolnionych, spośród tych zaś dzieciom rodziców niezamożnych.

Prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do danego gimnazjum zawodowego bez względu na kolejność ustaloną w myśl postanowień tego paragrafu, przysługuje dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari”, poległych funkcjonariuszy policji państwowewej, inwalidów wojennych oraz sierotom, zasługującym na specjalną pomoc, i dzieciom nauczycieli.

§ 20. Kandydaci uznani za uzdolnionych do podjęcia nauki w gimnazjum zawodowym, o ile nie zostali do danego gimnazjum przyjęci wskutek braku miejsca, otrzymują zaświadczenie według załączonego wzoru. Zaświadczenie takie uprawnia kandydata do ubiegania się o przyjęcie do klasy I innego gimnazjum zawodowego lub ogólnokształcącego bez ponownego składania egzaminów.

III. Przyjmowanie i egzaminy wstępne do klasy II, III i IV.

§ 21. Do klasy II, III lub IV mogą być przyjmowani kandydaci, czyniący zadość wymaganiom §§ 1, 2 i 3. Przygotowanie do klasy II, III lub IV powinno być stwierdzone przez świadectwo dotychczasowej nauki, pobieranej w państwowym gimnazjum zawodowym lub prywatnym z uprawnieniami państwowych, gimnazjów zawodowych tego samego typu, bądź też przez odpowiedni egzamin (§ 22, 23).

Świadectwo powinno stwierdzać, iż kandydat został promowany do odpowiedniej klasy w tym samym roku kalendarzowym i odchodzi bez przeszkód. O ile promowanie nastąpiło w poprzednim roku kolendarzowym, przyjęcie kandydata na podstawie świadectwa może nastąpić wyjątkowo, o ile dyrektor gimnazjum uzna przerwę w nauce kandydata za usprawiedliwioną. W przeciwnym razie kandydat zdaje egzamin.

§ 22. W razie wolnych miejsc w odnośnych klasach dopuszcza się do egzaminów wszystkich zgłoszonych kandydatów, którzy nie posiadają świadectwa, wymienionego w § 21, a wykażą się odbytą praktyką zawodową, przewidzianą w statucie danego gimnazjum i uznaną przez Radę Pedagogiczną za wystarczającą oraz uzyskają zezwolenie Kuratora Okręgu Szkolnego. Przyjmowanie uczniów odbywa się przez powołaną przez dyrektora szkoły Komisję Egzaminacyjną, złożoną z dyrektora lub wyznaczonego przez niego nauczyciela, jako przewodniczącego, i powołanych przez dyrektora nauczycieli poszczególnych przedmiotów, jako egzaminatorów. Egzaminatorzy przeprowadzają egzamin z każdego przedmiotu z osobna w obecności przewodniczącego.

§ 23. Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej. Egzamin piśmienny kandydatów do klasy II, III i IV odbywa się z języka polskiego i matematyki, a w gimnazjach z nauką języka obcego również z języka obcego.

Wypracowania egzaminacyjne odpowiadają rodzajem i zakresem wypracowaniom piśmiennym, wykonywanym w klasach, poprzedzających tę, do której kandydaci zdają.

Egzamin piśmienny z danego przedmiotu nie powinien trwać dłużej niż $1^1/_2$ godziny.

Egzamin ustny odbywa się ze wszystkich bez wyjątku przedmiotów obowiązkowych, nauczanych w klasach, poprzedzających tę, do której kandydaci zdają. Zakres wymagań przy egzaminie określa obowiązujący program. Egzamin polega na zbadaniu wiadomości oraz sprawności kandydatów, ich rozwoju ogólnego i przygotowania zawodowego, przy czym oprócz odpowiedzi należy uwzględnić wykonanie przewidzianych w programach nauczania odpowiednich prac i ćwiczeń w pracowniach oraz warsztatach lub gospodarstwach. Kandydaci, którzy w myśl obowiązujących przepisów byliby jako uczniowie zwolnieni z nauki ćwiczeń cielesnych i przysposobienia wojskowego, nie podlegają egzaminom z tych przedmiotów.

Egzamin ustny kandydata ze wszystkich przedmiotów nie powinien trwać dłużej jak 3 godziny. W zasadzie egzamin z jednego przedmiotu nie może trwać dłużej, jak 20 minut, egzaminowanie zaś bez przerwy ponad 30 minut. Egzamin z zajęć warsztatowych w gimnazjach przemysłowych oraz z zajęć praktycznych w gimnazjach rolniczych i ogrodniczych może trwać najdłużej 2 dni po 8 godzin.

§ 24. Kandydaci, którzy zdali egzamin, a z powodu braku miejsca nie zostali przyjęci, otrzymują zaświadczenie według załączonego wzoru. Zaświadczenie takie uprawnia kandydatów do ubiegania się o przyjęcie do innego gimnazjum tego samego typu bez ponownego składania egzaminu, przy czym dyrektor tego gimnazjum może zażądać akt egzaminacyjnych kandydata. Zaświadczenie takie nie jest równoważne z ukończeniem odpowiedniej klasy gimnazjum zawodowego. Kandydat, który z któregokolwiek przedmiotu otrzymał ogólną ocenę egzaminacyjną niedostateczną, nie może być przyjęty do tej klasy, do której zdawał i nie otrzymuje żadnego zaświadczenia o wynikach egzaminu.

IV. Przepisy końcowe.

§ 25. Uchwały, dotyczące wyników egzaminu i przyjęcia kandydatów do danego gimnazjum zawodowego, powinny być odnotowane na specjalnych arkuszach. Do arkuszy tych należy załączyć wypracowania egzaminacyjne kandydatów. Wypracowania te mogą być zniszczone po upływie 2 lat od terminu zdawania terminu.

Uchwały powzięte w myśl postanowień § 19 oraz uchwały, dotyczące przyjmowania kandydatów do klasy II, III i IV, powinny być zapisane do osobnej księgi protokółów egzaminów wstępnych.

Wszelkie uchwały w sprawach, zastrzeżonych w regulaminie do decyzji Komisji Egzaminacyjnej, zapadają zwyczajną większością głosów. W razie równości głosów decyduje przewodniczący. Decyzję Komisji podaje dyrektor do wiadomości kandydatom.

§ 26. Przeprowadzanie egzaminów wstępnych według odmiennych od ustalonych w niniejszym regulaminie zasad może być dokonane jedynie za zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Państwowe Gimnazjum ....

im. ....

w ....

Nr ....

Rok szkolny 19...../.....

ZAŚWIADCZENIE

....

(nazwisko i imię)

urodzon..... dnia .... 19........ r. w ....

powiatu ...., religii (wyznania) ....

został..... na podstawie świadectwa ukończenia z pomyślnym wynikiem kl. ....

szkoły powszechnej ....

....

i na podstawie egzaminu do klasy pierwszej państwowego gimnazjum uznan..... za uzdolnion..........
do przyjęcia nauki w gimnazjum.

Nie został..... przyjęt..... z powodu braku miejsca.

...., dnia .... 19........ r.

Dyrektor — Przełożona

pieczęć

Państwowe Gimnazjum ....

im. ....

w ....

Nr .... Rok szkolny 19..../.....

ZAŚWIADCZENIE

....

(nazwisko i imię)

urodzon..... dnia .... 19.......r. w ....

powiatu ...., religii (wyznania) ....,

zdał..... egzamin do klasy .... państwowego gimnazjum ....

i otrzymał..... oceny następujące:

religia	....
język polski	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

Nie został..... przyjęt..... z powodu braku miejsca.

.........................., dnia .... 19...... r.

Dyrektor — Przełożona

pieczęć

25

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III PU-891/39)

o regulaminie przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 34).

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych, ogłoszony jako załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1939 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy, wydane w sprawach uregulowanych niniejszym zarządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

Załącznik do zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dn. 23 lutego 1939 r. (Nr III PU-891/39).

REGULAMIN

przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych.

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Do liceów zawodowych mogą być przyjęci kandydaci, którzy posiadają odpowiedni wiek, zdrowie i rozwój fizyczny oraz wykażą należyty rozwój umysłowy i przygotowanie naukowe.

§ 2. O przyjęcie do klasy I liceum mogą się ubiegać kandydaci, którzy w danym roku kalendarzowym ukończą, względnie nie przekroczą liczby lat, określonej statutem danego liceum zawodowego; do każdej następnej klasy kandydaci, którzy we wskazanym wyżej terminie osiągną, względnie nie przekroczą granicy wieku, przesuniętej o odpowiednią liczbę lat wzwyż.

W przypadkach uzasadnionych Kurator Okręgu Szkolnego może przedłużyć górną granicę wieku.

Dowodem, stwierdzającym wiek kandydata, jest odpowiedni dokument wydany przez urząd stanu cywilnego.

§ 3. Kandydaci mogą być w zasadzie przyjęci na podstawie świadectwa zdrowia, wystawionego przez lekarza szkoły, którą ostatnio skończyli. W razie wątpliwości, kandydaci mogą być na polecenie dyrektora poddani przez lekarza szkolnego liceum badaniu pod względem ich przydatności fizycznej i zdrowotnej do danego zawodu.

§ 4. Rozwój umysłowy, przygotowanie naukowe i przydatność do dnnego zawodu kandydatów stwierdza świadectwo szkolne i odpowiednio przeprowadzony egzamin.

Egzamin dla kandydatów do klasy I opiera się na materiale programowym państwowego gimnazjum ogólnokształcącego, dla kandydatów do klasy II i III — na materiale programowym jednej, względnie dwóch klas odpowiedniego wydziału państwowego liceum zawodowego danego typu.

§ 5. Zasadniczym terminem egzaminów i przyjęć do liceum są najbliższe dni po ukończeniu roku szkolnego. Terminy zgłoszeń i terminy egzaminów ustala Kuratorium Okręgu Szkolnego i podaje je do wiadomości Dyrekcjom liceów. W tym okresie dyrektorzy państwowym liceów zawodowych ogłaszają zapisy, przeprowadzają egzaminy i dokonywują przyjęć nowych uczniow.

Nadto zależnie od wolnych miejsc dyrektorzy państwowych liceów zawodowych mogą przeprowadzać egzaminy do klasy I i innych także w pierwszych dniach roku szkolnego.

Do klasy II i III przyjmuje się kandydatów tylko za uprzednim zezwoleniem Kuratora Okręgu Szkolnego.

§ 6. Dyrektorzy mogą w miarę wolnych miejsc przyjmować ponadto:

a) w ciągu pierwszego miesiąca najbliższego roku szkolnego bez egzaminu do klasy I, II i III kandydatów, którzy zdali egzamin do klasy I, II i III innego państwowego lub nie-

państwowego z uprawnieniami liceów państwowych liceum zawodowego tego samego typu, a nie zostali przyjęci z powodu braku miejsca;

b) w ciągu roku szkolnego z wyjątkiem ostatniego okresu w klasach pierwszych, a drugiego półrocza w klasie ostatniej uczniów do klasy I, II i III, w razie przeniesienia rodziców, względnie opiekunów na stały pobyt do danej miejscowości lub w razie innych okoliczności, uznanych przez dyrektora danego liceum za dostatecznie uzasadnione; uczniowie tacy mogą być przyjęci na podstawie świadectwa odejścia, wydanego przez Dyrekcję państwowego lub niepaństwowego z uprawnieniami liceów państwowych liceum zawodowego tego samego typu, w innym zaś przypadku na podstawie egzaminu.

Jeżeli pomiędzy odejściem z jednego liceum a zgłoszeniem się do drugiego trwała dłuższa przerwa w normalnej nauce, dyrektor liceum orzeka, czy uczeń powinien zdawać egzamin z materiału naukowego, przerobionego w liceum, do którego ma zamiar uczęszczać. Egzamin ten odbywa się według zasad wymienionych w §§ 22—25.

§ 7. Rodzice lub opiekunowie, zgłaszający kandydata do liceum, składają w terminie, ogłoszonym przez Kuratorium Okręgu Szkolnego podanie do Dyrekcji liceum o przyjęcie i wymieniają w nim klasę oraz wydział, na jaki kandydat ma zamiar uczęszczać. Do podania dołączają: a) dokument urzędu stanu cywilnego, b) świadectwo zdrowia, c) odpowiednie świadectwo szkolne, względnie świadectwo odejścia, d) świadectwo moralności, jeżeli kandydat nie zgłasza się bezpośrednio z innej szkoły i dyrektor uzna to za potrzebne. W podaniu mogą również wskazać okoliczności, mające znaczenie przy stosowaniu postanowień, zawartych w § 6, względnie w §§ 17 i 18.

§ 8. Uczeń którejkolwiek klasy, jeżeli nie uzyskał promocji, nie może w ciągu najbliższego roku szkolnego ubiegać się o przyjęcie do klasy wyższej.

II. Przyjmowanie uczniów i egzaminy wstępne do klasy I.

§ 9. Kandydaci do klasy I przyjmowani są na podstawie egzaminu wstępnego.

§ 10. Kandydaci, zgłaszający się do klasy I liceum, winni przedłożyć jako dowód przygotowania naukowego jedno z niżej wymienionych świadectw:

a) świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego;

b) świadectwo ukończenia czteroletniego gimnazjum zawodowego;

c) świadectwo ukończenia trzyletniego gimnazjum zawodowego;

d) inne świadectwo, uznane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne.

§ 11. Egzamin do klasy I danego liceum zawodowego składa się z części piśmiennej i ustnej. Przy tym należy rozumieć odnośnie niżej podanych przepisów, że litery umieszczone obok przedmiotu oznaczają: p — egzamin piśmienny, u — egzamin ustny.

I. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, składa się z następujących przedmiotów:

2) Licea mechaniczne, elektryczne, telekomunikacyjne, budowlane, drogowe, miernicze, wodno-melioracyjne, fotograficzne, przemysłu, drzewnego: z matematyki p. i u., z rysunku.

2) Licea chemiczne i ceramiczne: z matematyki p, i u., z fizyki u., z chemii u.

3) Licea przemysłu odzieżowego: z języka polskiego p. i u., z rysunku.

4) Licea handlowe, administracyjne, spółdzielcze, hotelarskie: z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego u.

5) Licea mleczarskie, rolnicze, gospodyń wiejskich, ogrodnicze, leśne, gospodarcze, dietetyczne: z języka polskiego p. i u. oraz do wyboru przez ucznia — z biologii u. lub z chemii u.

II. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia czteroletniego, gimnazjum kupieckiego, składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea mechaniczne, elektryczne, telekomunikacyjne, budowlane, drogowe, miernicze, wodno-melioracyjne, fotograficzne, przemysłu drzewnego: z matematyki p. i u., z fizyki u., z rysunku.

2) Licea chemiczne i ceramiczne: z matematyki p. i u., z fizyki u., z chemii u.

3) Licea przemysłu odzieżowego: z języka polskiego p. i u., z rysunku.

4) Licea handlowe, administracyjne, spółdzielcze: z języka polskiego p. i u., z matematyki u.

5) Licea mleczarskie, rolnicze, gospodyń wiejskich, ogrodnicze, leśne, gospodarcze, dietetyczne: z języka polskiego p. i u. oraz do wyboru przez ucznia — z biologii u. lub z chemii u.

6) Licea hotelarskie: z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego u.

III. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia innego czteroletniego gimnazjum zawodowego, składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea mechaniczne, elektryczne, telekomunikacyjne, budowlane, drogowe, miernicze, wodno-melioracyjne, fotograficzne: z języka polskiego p. i u, z matematyki u., z fizyki u.

2) Licea chemiczne, ceramiczne, przemysłu drzewnego: z języka polskiego p i u., z matematyki u., z fizyki u., z chemii u.

3) Licea przemysłu odzieżowego i hotelarskie: z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u.

4) Licea handlowe, administracyjne, spółdzielcze: z języka polskiego p. i u. z języka obcego nowożytnego p. i u., przy czym kandydatki, które przedłożą świadectwo ukończenia innego czteroletniego żeńskiego gimnazjum zawodowego, zdają nadto egzamin ustny z matematyki.

5) Licea mleczarskie, rolnicze, gospodyń wiejskich, ogrodnicze, leśne, gospodarcze, dietetyczne: z języka polskiego p. i u. oraz do wyboru przez ucznia — z biologii u. lub z chemii u.

IV. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia trzyletniego gimnazjum kupieckiego lub spółdzielczego, składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea zawodowe działu szkolnictwa przemysłowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z fizyki u., z chemii u., z rysunku.

2) Licea zawodowe działu szkolnictwa handlowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z fizyki u.

3) Licea zawodowe działu szkolnictwa rolniczego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z chemii u., z fizyki u.

4) Licea zawodowe działu szkolnictwa gospodarstwa domowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z chemii u., z fizyki u.

V. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia trzyletniego gimnazjum przemysłowego, składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea zawodowe działu szkolnictwa przemysłowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z fizyki u., z chemii u.

2) Licea zawodowe działu szkolnictwa handlowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u.

3) Licea zawodowe działu szkolnictwa rolniczego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u., z biologii u.

4) Licea zawodowe działu szkolnictwa gospodarstwa domowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u., z biologii u.

Kandydatki, które uzyskały świadectwo ukończenia trzyletniego żeńskiego gimnazjum przemysłowego, zdają w liceach zawodowych działu szkolnictwa handlowego, rolniczego i gospodarstwa domowego, oprócz egzaminów wymienionych, nadto egzamin ustny z chemii, lecz tylko w tym przypadku, jeżeli tego przedmiotu nie uczyły się w gimnazjum, zaś w liceach zawodowych działu szkolnictwa rolniczego i gospodarstwa domowego — także egzamin ustny z fizyki.

VI. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia trzyletniego gimnazjum rolniczego i ogrodniczego, składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea zawodowe działu szkolnictwa przemysłowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z fizyki u., z chemii u., z rysunku.

2) Licea zawodowe działu szkolnictwa handlowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u.

3) Licea zawodowe działu szkolnictwa rolniczego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u.

4) Licea zawodowe działu szkolnictwa gospodarstwa domowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u. z historii u., z geografii u., z fizyki u.

VII. Egzamin dla kandydatów, którzy przedłożą inne świadectwo, uznane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równoważne, składa się z następujących przedmiotów:

1) Licea zawodowe działu szkolnictwa przemysłowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p i u.,

z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u., z fizyki u., z chemii u., z rysunku.

2) Licea zawodowe działu szkolnictwa handlowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u., z fizyki u., z chemii u.

3) Licea zawodowe działu szkolnictwa rolniczego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u., z historii u., z geografii u., z biologii u., z fizyki u., z chemii u.

4) Licea zawodowe działu szkolnictwa gospodarstwa domowego: z religii u., z języka polskiego p. i u., z języka obcego nowożytnego p. i u., z matematyki p. i u. z historii u., z geografii u., z biologii u., z fizyki u., z chemii u.

§ 12. Egzamin przeprowadza wyznaczony przez dyrektora nauczyciel danego przedmiotu w obecności dyrektora lub powołanego przez niego zastępcy.

§ 13. Doborut ematów dokonywa dyrektor w porozumieniu z egzaminatorem.

Wypracowanie egzaminacyjne ocenia właściwy egzaminator i dyrektor lub powołany przez niego zastępca. Dyrektor lub zastępca ma prawo wystawić inną ocenę, niż egzaminator; zmianę tę powinien umotywować piśmiennie.

§ 14. Do egzaminu ustnego przygotowuje dyrektor protokóły egzaminu według załączonego wzoru oraz wypracowania egzaminacyjne, świadectwo ukończenia gimnazjum, względnie inne świadectwa kandydata.

§ 15. Na wypracowanie piśmienne z każdego przedmiotu przeznacza się po 2 godziny. Egzamin ustny z jednego przedmiotu nie powinien zasadniczo trwać dłużej, niż 30 minut.

§ 16. Po przeprowadzeniu egzaminów wszystkich kandydatów egzaminatorzy pod przewodnictwem dyrektora decydują o wyniku egzaminu i przyjęciu do liceum każdego kandydata z osobna. Nie może być przyjęty do liceum kandydat, który z jednego z przedmiotów otrzymał ogólną ocenę niedostateczną.

Uchwały zapadają zwyczajną większością głosów, w razie równości głosów decyduje dyrektor.

Decyzję podaje dyrektor do wiadomości kandydatom.

§ 17. Jeżeli liczba kandydatów, którzy złożyli egzamin, przewyższa liczbę wolnych miejsc, wówczas należy przyjąć przede wszystkim tych, którzy zostali uznani za bardziej uzdolnionych, spośród tych zaś dzieci rodziców niezamożnych.

§ 18. Prawo pierwszeństwa w przyjęciu do danego liceum bez względu na kolejność, ustaloną w myśl § 17, przysługuje dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari", poległych funkcjonariuszy policji państwowej, inwalidów wojennych, sierotom, zasługującym na specjalną pomoc, oraz dzieciom nauczycieli.

§ 19. Jeżeli kandydat, który zdał egzamin do liceum, nie został do niego przyjęty wskutek braku miejsca, wówczas otrzymuje odpowiednie zaświadczenie według załączonego wzoru. Zaświadczenie takie uprawnia kandydata do ubiegania się o przyjęcie do klasy I każdego innego liceum zawodowego, w którym obowiązuje egzamin wstępny z tych samych przedmiotów, bez ponownego składania egzaminu (§ 6a).

§ 20. Kandydat, który nie zdał egzaminu wstępnego do liceum, może egzamin ten powtórzyć według niniejszego regulaminu w terminach, przewidzianych w § 3, o ile spełnia warunki, zawarte w §§ 1—3 i w § 10.

III. Przyjmowanie uczniów i egzaminy wstępne do klas II i III.

§ 21. Do klasy II i III mogą być przyjmowani kandydaci czyniący zadość wymaganiom §§ 1, 2 i 3, z przesunięciem granicy wieku odpowiednio wzwyż.

Kandydaci do klasy II, względnie III winni przedstawić świadectwo odbytej praktyki zawodowej, przewidzianej w statucie danego państwowego liceum zawodowego, a uznanej przez Radę Pedagogiczną za wystarczającą.

Kandydaci, zgłaszający się do klasy II, względem III liceum, winni przedłożyć jako dowód przygotowania naukowego jedno ze świadectw, wymienionych w § 10, a nadto przedłożyć albo świadectwo ukończenia klasy I, względnie II państwowego lub niepaństwowego z uprawnieniami liceów państwowych liceum zawodowego tego samego typu, albo zdać odpowiedni egzamin (§§ 22—25). Świadectwo to powinno stwierdzić, iż kandydat został promowany do odpowiedniej klasy w tym samym roku kalendarzowym i odchodzi bez przeszkód.

O ile promowanie nastąpiło w poprzednim roku kalendarzowym, przyjęcie kandydata na podstawie świadectwa może nastąpić w tym przypadku, gdy dyrektor liceum uzna przerwę w nauce kandydata za usprawiedliwioną. W przeciwnym razie kandydat zdaje egzamin.

§ 22. Egzamin składa się z części piśmiennej i ustnej.

Egzamin piśmienny kandydatów do klasy II i III odbywa się z przedmiotów obowiązkowych, nauczanych w klasach poprzednich. Liczbę przedmiotów egzaminu piśmiennego ustala Rada Pedagogiczna danego liceum zawodowego.

Egzamin ustny odbywa się ze wszystkich przedmiotów, obowiązujących w klasach poprzednich — z wyjątkiem ćwiczeń cielesnych.

Zakres wymagań przy egzaminie piśmiennym i ustnym określa obowiązujący program.

Kandydaci winni również wykazać umiejętność wykonania odpowiednich prac i ćwiczeń w pracowniach oraz warsztatach lub gospodarstwach szkolnych w zakresie programu danego państwowego liceum zawodowego. Na podstawie przedstawionego świadectwa odbytej praktyki zawodowej Rada Pedagogiczna może zwolnić kandydata częściowo lub całkowicie od wykonania tych prac i ćwiczeń.

W razie zgłoszenia się do egzaminu uczniów liceów zawodowych innego typu, liceów ogólnokształcących lub szkół innego typu Rada Pedagogiczna może każdego z nich zwolnić od egzaminu z poszczególnych przedmiotów, biorąc za podstawę program tej szkoły, z której uczeń przybywa, oraz ocenę z danego przedmiotu na świadectwie szkolnym ucznia.

§ 23. Egzamin przeprowadza Komisja Egzaminacyjna, złożona z dyrektora lub jego zastępcy i nauczycieli poszczególnych przedmiotów, jako egzaminatorów.

Egzaminatorzy przeprowadzają egzamin z każdego przedmiotu w obecności dyrektora lub jego zastępcy.

Czas trwania egzaminu piśmiennego i ustnego jest w zasadzie ten sam, co przy egzaminie wstępny do klasy I. Egzamin z zajęć warsztatowych i praktycznych może trwać najdłużej 2 dni po 8 godzin.

§ 24. Wszelkie uchwały Komisji Egzaminacyjnej zapadają zwyczajną większością głosów, w razie równości głosów decyduje dyrektor.

Decyzję Komisji podaje dyrektor do wiadomości kandydatom.

§ 25. Kandydat, który zdał egzamin, a z powodu braku miejsca nie został przyjęty, otrzymuje zaświadczenie według załączonego wzoru. Zaświadczenie takie uprawnia kandydata do ubiegania się o przyjęcie do odpowiedniej klasy innego liceum zawodowego tego samego typu bez ponownego składania egzaminu.

Zaświadczenie takie nie jest równoznaczne z ukończeniem odpowiednio niższych klas liceum zawodowego.

Kandydat, który otrzymał ostateczną ocenę egzaminacyjną niedostateczną z któregokolwiek przedmiotu, nie może być przyjęty do danej klasy i nie otrzymuje żadnego zaświadczenia o wynikach egzaminu.

IV. Przepisy końcowe.

§ 26. Uchwały, dotyczące wyniku egzaminu i przyjęcia kandydatów do danego liceum, powinny być odnotowane w protokółach; do protokółów tych należy dołączyć wypracowania egzaminacyjne kandydatów.

Wypracowania te mogą być zniszczone po upływie 2 lat od terminu zdawania egzaminu.

§ 27. Przeprowadzenie egzaminów do liceów zawodowych według zasad odmiennych od ustalonych w niniejszym regulaminie może być dokonane jedynie za zezwoleniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Protokół egzaminu wstępnego.

....
(nazwa szkoły)

....

w ....

Nr .... Rok szkolny 19....../......

....
(nazwisko i imię)

urodzon...... dnia.............................19......... r. w ....

powiatu......................................., religii (wyznania) ....

Miejsce stałego zamieszkania ....

Złożył...... świadectwa szkolne ....

ZłUczył......nne świadectwa..

Uczył...... się języka obcego nowożytnego obowiązkowego ....

Uczył...... się języka obcego nowożytnego nadobowiązkowego ....

Ubiega się o przyjęcie do klasy............................ liceum ....

L. p.	Przedmiot egzaminu	Temat, względnie treść pytań
1	Język polski	
2	i t. d.	

Zestawienie ocen.

Przedmioty egzaminu	Język polski	Matematyka	i t. d.			
Egzamin piśmienny						
Egzamin ustny						
Ocena ostateczna						

Uchwała.

..........zdał...... egzamin...... wstępn...... do klasy.............................. z wynikiem ....

Przyjęt......

Nie przyjęt...... z powodu ....

...., dnia.............................19......... r.

Egzaminatorzy: Dyrektor — Przełożona

ZAŚWIADCZEIE.

Nr.................... Rok szkolny 19......./.......

....
(nazwisko i imię)

urodzon..... dnia.................................... 19........ r. w...

powiatu ...., religii (wyznania) ....

dopuszczon..... na podstawie świadectwa ukończenia ....

....

....

do egzaminu wstępnego w klasie pierwszej ....

....
(nazwa szkoły)

....

egzamin ten zdał..... z wynikiem ....

Nie został..... przyjęt..... z powodu braku miejsca.

...., dnia.. 19....... r.

Dyrektor — Przełożona

pieczęć

Skala ocen: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

ZAŚWIADCZENIE

Nr..................... Rok szkolny 19........./..........

....

(nazwisko i imię)

urodzon..... dnia...................................... 19...... r. w ....

powiatu ...., religii (wyznania) ....

zdał..... egzamin do klasy ....

....

(nazwa szkoły)

....

i otrzymał..... oceny następujące:

religia ....

język polski ....

i t. d. ....

Nie został..... przyjęt..... z powodu braku miejsca.

..............................., dnia.. 19...... r.

Dyrektor — Przełożona

pieczęć

Skala ocen: bardzo dobry, dobry, dostateteczny, niedostateczny.

26

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III PU-952/39)

o przyjmowaniu uczniów szkół dawnego ustroju do państwowych liceów zawodowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 35).

Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) oraz w związku z zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III PU-891/39) o regulaminie przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 2, poz. 34) zarządzam co następuje:

§ 1. Do czasu wygaśnięcia ostatnich klas szkół zawodowych dawnego ustroju ustala się następujące warunki przyjmowania uczniów tych szkół do klasy I państwowych liceów zawodowych.

Egzamin wstępny dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia 6 klas gimnazjum ogólnokształcącego dawnego ustroju— składa się z tych samych przedmiotów, co i dla absolwentów gimnazjum ogólnokształcącego nowego ustroju.

Egzamin wstępny dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia czteroletniej średniej szkoły zawodowej — składa się z tych samych przedmiotów, co i dla absolwentów, względnie absolwentek czteroletniego gimnazjum zawodowego.

Egzamin wstępny dla kandydatów, którzy przedłożą świadectwo ukończenia trzyletniej średniej szkoły zawodowej, do której warunkiem przyjęcia jest ukończenie 7 klasowej szkoły powszechnej lub trzech klas szkoły średniej ogólnokształcącej dawnego ustroju — składa się z tych samych przedmiotów, co i dla absolwentów, względnie absolwentek trzyletniego gimnazjum przemysłowego.

§ 2. Poza warunkami, przewidzianymi w § 1 niniejszego zarządzenia, kandydaci(tki) do klasy I państwowych liceów zawodowych powinni odpowiadać wszystkim innym warunkom, ustalonym w statutach odpowiednich państwowych liceów zawodowych oraz w regulaminie przyjmowania uczniów do państwowych liceów zawodowych.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Jednocześnie tracą moc przepisy, sprzeczne z niniejszym zarządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

27

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III RG-256/39)

o przekształceniu Państwowego Wędrownego Kursu Rolniczego Męskiego w Adamówce.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 38).

Na podstawie § 223 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1933 r. o organizacji szkolnictwa zawodowego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 15, poz. 202) oraz § 1 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 grudnia 1938 r. o nazwie szkół przysposobienia rolniczego oraz szkół przysposobienia gospodyń wiejskich (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 13, poz. 385) zarządzam, co następuje:

§ 1. Państwowy Wędrowny Kurs Rolniczy Męski w Adamówce przekształca się na Państwową Męską Roczną Szkołę Rolniczą w Adamówce.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

28

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 lutego 1939 r. (Nr III RG-257/39)

o otwarciu Państwowej Szkoły Przysposobienia Ogrodniczego w Leduchowie.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2 z 1939 r., poz. 40).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Otwiera się Państwową Szkołę Przysposobienia Ogrodniczego w Leduchowie.

§ 2. Państwowa Szkoła Przysposobienia Ogrodniczego w Leduchowie wchodzi w skład Liceum Krzemienieckiego i jest przez nie utrzymywana.

§ 3. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1939 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) W. Świętosławski.

29

OKÓLNIK Nr 21

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 23 marca 1939 r. (I R-1068/39)

w sprawie takty administracyjnej na Wyższych Kursach Nauczycielskich.

Na zapytanie jednego z Kuratoriów Okręgów Szkolnych Ministerstwo wyjaśnia, że słuchacze Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich, będący nauczycielami szkół państwowych lub publicznych, nie korzystają z reguły z 50% ulgi w opłatach szkolnych, bowiem ulgi, przewidziane w punkcie XI-a okólnika Nr 35 z dnia 14 lipca 1938 r. (I R-4440/38), uzależnione są od sposobu zarobkowania i stanu materialnego rodziców, a nie samych uczniów (słuchaczy).

Wobec powyższego należy przyjąć, że wszyscy słuchacze Wyższych Kursów Nauczycielskich opłacają z reguły pełną taksę administracyjną w kwocie zł. 80 rocznie.

Niezamożni słuchacze Wyższych Kursów Nauczycielskich mogą być zwalniani od taksy administracyjnej w granicach uprawnień, przysługujących w tej mierze Radzie Pedagogicznej, przy czym Rada Pedagogiczna winna wziąć pod uwagę, czy poszczególni słuchacze korzystają z urlopów bezpłatnych, czy też płatnych za zwrotem kosztów zastępstwa na raty lub bez rat oraz uwzględnić ewentualne inne, szczególne warunki materialne słuchaczy. Nauczyciele, korzystający z urlopu płatnego bez zwrotu kosztów zastępstwa, z żadnych ulg korzystać nie mogą (pkt XI-d okólnika Nr 35 z dnia 14 lipca 1938 r. (I R-4440/38).

Dyrektor Departamentu

(—) A. Nowak.

30

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 25 marca 1939 r. Nr Prez-467/39

w sprawie rejestracji urządzeń radiofonicznych w szkołach.

Zarządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 17 grudnia 1938 r. wydanym w porozumieniu z Ministrem Skarbu o opłatach radiofonicznych (przedruk w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1, poz. 11 z 1939 r.) obniżone zostały opłaty radiofoniczne w szkołach i zakładach naukowych lub wychowawczych, państwowych, publicznych oraz prywatnych, bez względu na rodzaj i ilość urządzeń odbiorczych do wysokości jednego złotego rocznie od dnia 1 stycznia 1939 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaleca, aby Dyrekcje bądź Kierownictwa w szkołach i zakładach naukowych lub wychowawczych zaopatrzonych w urządzenia radioficzne odbiorcze, które nie korzystają dotąd z przysługującego im obniżenia opłat radiofonicznych możliwie jak najrychlej zwróciły się z pismami urzędowymi w tej sprawie do właściwych urzędów pocztowych.

Naczelnik Wydziału

(—) Dr T. Rakowski.

31

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 1 kwietnia 1939 r. Nr II W-2035/39

w sprawie harcerskich kursów nauczycielskich w czasie ferii letnich 1939 r.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości, że w okresie ferii letnich b. r. odbędą się, w zależności od zgłoszenia się odpowiedniej liczby kandydatów, następujące kursy, mające na celu zaznajomienie nauczycielstwa z zasadami i metodami harcerstwa (prowadzenie drużyn harcerskich i gromad zuchowych, obozowanie, organizowanie wycieczek, ćwiczeń polowych i t. p.):

A) Kursy dla nauczycieli — mężczyzn:

I. Kurs dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, opiekujących się lub mających zamiar zaopiekować się drużyną harcerzy lub skautów organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w czasie od 3 do 13 lipca. Kurs odbędzie się w obozie pod namiotami w okolicy Jabłonkowa w Górach Jabłonkowskich na Śląsku.

Wpisowe wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem około 2 zł. 50 gr. dziennie.

Zgłoszenia na kurs należy kierować bezpośrednio do Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Krakowie, wpisowe jednocześnie ze zgłoszeniem przesłać przekazem pocztowym na adres: Dr Władysław Szczygieł, okręgowy instruktor harcerstwa, Kraków, Kuratorium O. S. ul. Wielopole.

II. Kurs dla nauczycieli, pragnących zapoznać się z pracą drużyny harcerzy lub zuchów w szkole powszechnej, organizuje Główna Kwatera Harcerzy w obozie pod namiotami na terenie Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim).

Kurs odbędzie się w czasie od 10 do 24 lipca.

Wpisowe wynosi 5 zł. Opłaty za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem ok. 2 zł. dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant Ośrodka Harcerskiego w Górkach Wielkich, p. Skoczów, Wojew. Śląskie.

Wpisowe wpłacać należy jednocześnie ze zgłoszeniem do P. K. O. na konto nr 305.500 (właściciel konta: Ośrodek Harcerski w Górkach Wielkich).

B) Kursy dla nauczycielek:

I. Kurs dla nauczycielek, opiekujących się lub interesujących się pracą gromad zuchów — chłopców, organizuje Główna Kwatera Harcerzy w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej w Górkach Wielkich (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim) w czasie od 26 czerwca do 9 lipca.

Kurs odbędzie się pod namiotami.

W programie kursu uwzględnione będą wyłącznie zagadnienia związane z prowadzeniem gromad zuchów—chłopców.

Wpisowe na kurs wynosi 5 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem około 2 zł. dziennie.

Zgłoszenia przesyłać należy na adres: p. Aleksander Kamiński, komendant Ośrodka Harcerskiego w Górkach Wielkich, poczta Skoczów, Wojew. Śląskie.

Wpisowe wpłacać należy do P. K. O. na konto nr 305.500 (właściel konta: Ośrodek Harcerski w Górkach Wielkich).

II. Ogólne kursy harcerskie, przeznaczone dla nauczycielek, pragnących zapoznać się z pracą harcerską i wziąć w niej udział bezpośredni lub zaopiekować się drużyną harcerek lub zuchów — dziewcząt, organizuje Główna Kwatera Harcerek w czasie od 3 do 24 lipca:

1) dla O. S. Brzeskiego, Wileńskiego i Wołyńskiego w Beskidach Śląskich,
2) dla O. S. Lubelskiego i Warszawskiego w okolicy Wisły na Śląsku Cieszyńskim,
3) dla O. S. Pomorskiego, Wielkopolskiego oraz dla Województwa Śląskiego w Becejłach na Suwalszczyźnie,
4) dla O. S. Krakowskiego i Lwowskiego w Borkowie na Pomorzu.

Kursy powyższe odbędą się częściowo pod dachem częściowo pod namiotami.

Wpisowe na kurs wynosi 10 zł., opłata za pobyt wraz z całodziennym utrzymaniem 50 zł.

Zgłoszenia i wpisowe należy przesyłać na adres: Główna Kwatera Harcerek w Warszawie, ul. Łazienkowska 7.

III. Kursy dla nauczycielek, które po ukończeniu harcerskiego kursu ogólnego zapoczątkowały pracę harcerską, prowadzą drużyny lub zastępy próbne i pragną złożyć próbę na drużynową, organizuje Główna Kwatera Harcerek w Szkole Instruktorskiej w Buczu (poczta i stacja kolejowa Skoczów w powiecie cieszyńskim):

1) w czasie od 2 do 26 lipca przeznaczony dla drużynowych gromad wiejskich, uwzględni zakres i metody pracy w środowiskach wiejskich,

2) w czasie od 2 do 26 lipca przeznaczony dla drużynowych gromad zuchowych;

3) w czasie od 25 lipca do 19 sierpnia przeznaczony dla drużynowych drużyn harcerek.

Kursy powyższe odbędą się pod namiotami.

Wpisowe wynosi 10 zł. Opłata za pobyt wraz z pełnym utrzymaniem około 2 zł. 50 gr. dziennie.

Zgłoszenia oraz wpisowe przesyłać należy na adres: Główna Kwatera Harcerek w Warszawie, ul. Łazienkowska 7.

Zgłoszenia i zapisy.

Zgłoszenie na kurs winno zawierać następujące dane:

a) imię i nazwisko, adres, rok urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe,

b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak, to należy podać krótki przebieg służby, czy pełnił obowiązki opiekuna drużyny harcerskiej, czy brał udział w obozach, koloniach, w jakich i w jakim charakterze,

c) czy odbył służbę wojskową, ewentualnie czy przeszedł przysposobienie wojskowe.

Termin zapisów upływa dnia 15 maja.

Pomieszczenia, przejazdy, wyekwipowanie.

Uczestnicy (czki) kursów pomieszczeni będą w namiotach, względnie pod dachem w wspólnych salach i korzystać będą z wspólnej kuchni.

Koszty przejazdów ponoszą uczestnicy, przy czym korzystać będą z przejazdów kolejowych, przysługujących uczestnikom obozów harcerskich za opłatą biletu według taryfy specjalnej.

Uczestnicy przywieźć winni z sobą wyekwipowanie, do którego należy: koc, siennik, prześcieradło na łóżko i pod koc, plecak, pantofle, kostium gimnastyczny lub lekkoatletyczny, kostium kąpielowy, koszulka barwy khaki i spodenki dla mężczyzn, sukienka szara i beret dla kobiet, obuwie wycieczkowe, przybory do jedzenia.

Kandydaci (tki), przyjęci (te) na kurs otrzymują szczegółowe informacje oraz wskazówki w sprawie przejazdu.

Dyrektor Departamentu

(—) Dr M. Pollak.

32

OKÓLNIK

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego

z dnia 10 marca 1939 r. Nr O-5103/39

w sprawie propagandy Junackich Hufców Pracy.

Nawiązując do okólnika Kuratorium z dnia 25 lutego b. r. Nr O-4033/39, proszę Panów Dyrektorów o zorganizowanie w ciągu roku szkolnego pogadanek dla uczniów ostatnich klas szkół średnich oraz ich rodziców o Junackich Hufcach Pracy i o znaczeniu tych hufców dla rozwoju młodzieży pod względem fizycznym i wychowawczym.

Z uwagi na doniosłe znaczenie dla Państwa właściwego szkolenia młodzieży w Junackich Hufcach Pracy, należy położyć szczególny nacisk na intensywną propagandę tego rodzaju hufców i w końcu roku szkolnego przedłożyć Kuratorium wyczerpujące sprawozdanie z tej akcji.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) S. Maciszewski.

33

OKÓLNIK

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego

z dnia 10 marca 1939 r. Nr O-4526/39

w sprawie wycieczek szkolnych do Krzemieńca w czasie uroczystości, organizowanych przez Ogólnopolski Komitet Uczczenia Juliusza Słowackiego.

Wobec przypadających w bieżącym roku 90 rocznicy śmierci i 130 rocznicy urodzin Juliusza Słowackiego zawiązał się w Krzemieńcu, mieście rodzinnym Poety, Ogólnopolski Komitet Uczczenia pamięci Wieszcza pod protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego i Marszałka Polski Edwarda Śmigłego Rydza.

W uroczystościach, przygotowanych przez Komitet dla oddania hołdu Twórcy „Króla Ducha" i uczczenia pamiątek po rodzinie Słowackich, w okresie od 3 kwietnia t. j. rocznicy śmierci Poety do 4 września rocznicy Jego urodzin, weźmie udział całe społeczeństwo polskie z przedstawicielami Rządu na czele, z czynnym udziałem świata naukowego i artystycznego oraz różnych organizacyj społecznych.

W programie tych uroczystości przewidziane są do Krzemieńca wycieczki młodzieży szkolnej z całej Polski.

Aby zapewnić tej młodzieży możność pełnego przeżywania podniosłych chwil i utrwalenia ich w pamięci dla pogłębienia w młodocianych duszach kultu dla Wielkiego Poety i Wieszcza narodowego, Komitet pragnie zorganizować odpowiednią opiekę nad wyżej wspomnianymi wycieczkami szkolnymi, co będzie wymagało opracowania specjalnie przemyślanego planu tak od strony technicznej, jak i wychowawczej.

W związku z powyższym proszę Panów Inspektorów, Dyrektorów i Kierowników szkół w Okręgu, aby w swych tegorocznych planach wycieczek uwzględnili specjalnie wycieczki do Krzemieńca na „Dni Słowackiego".

Każda wycieczka do Krzemieńca winna być zgłoszona w Sekcji Turystyczno-Kwaterunkowej w Krzemieńcu najpóźniej na miesiąc przed ustalonym terminem przyjazdu.

Zgłoszenie winno zawierać: 1) ilość osób ogółem, 2) ilość dziewcząt, 3) ilość chłopców, 4) termin przyjazdu, 5) termin wyjazdu z Krzemieńca i 6) projektowany program wycieczki.

Bliższymi informacjami służy każdego czasu Sekcja Turystyczno-Kwaterunkowa przy Ogólnopolskim Komitecie Uczczenia Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu, adres Liceum Krzemienieckie.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) S. Maciszewski

34

OKÓLNIK

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego

z dnia 22 marca 1939 r. Nr O-5885/39

w sprawie zbiórki na rzecz „Daru Narodowego 3 Maja".

Przystępując do organizacji zbiórki „Daru Narodowego 3 Maja", Polska Macierz Szkolna zwraca uwagę na wyjątkowo ciężkie obowiązki szkolne i oświatowe w województwach wschodnich, gdzie obecnie utrzymuje: 304 szkół powszechnych, 254 kursów dla przedpoborowych, 10 szkół średnich, 33 burs i przedszkoli, 32 szkoły zawodowe i 2032 biblioteki.

Prócz wyżej wymienionych instytucyj oświatowych Macierz Szkolna organizuje akcję odczytową, przedstawienia i obchody, potęgując w ten sposób poczucie solidarności narodowej i tężyzny państwowej.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, pragnąc ze swej strony przyczynić się do jak najlepszych wyników zbiórki, przeznaczonej w większości na otworzenie szeregu nowych szkół powszechnych, — okólnikiem z dnia 13 lutego 1939 r. Nr II W-434/39*) zezwolił na przeprowadzenie zbiórki w szkołach i wśród rodziców młodzieży szkolnej.

Proszę ogół Nauczycielstwa i Pracowników administracji szkolnej o dołożenie starań, aby zbiórka dała dobre wyniki.

W/z Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) J. Czystowski

Naczelnik Wydziału.

*) Przedrukowany w Dz. Urz. Kurat. O. S. W. Nr 3, poz. 17 z 1939 r.

35

OKÓLNIK
Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego
z dnia 4 kwietnia 1939 r. Nr O-7576/39
w sprawie Wiejskiej Spółdzielni Kinematograficznej.

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 27.III.1939 r. Nr II OP-2127/39 zwracam uwagę P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcji i Kierowników szkół na działalność Wiejskiej Spółdzielni Kinematograficznej (Warszawa, ul. Kopernika 30). Spółdzielnia ta postawiła sobie za zadanie prowadzenie za pomocą filmu akcji oświatowo - kulturalnej i zawodowo - rolniczej wśród ludności wiejskiej oraz dostarczanie jej godziwej rozrywki. W tym celu Spółdzielnia uruchomiła na razie na terenie 11 województw 12 aparatów kinematograficznych o charakterze objazdowym, mając na uwadze szczególnie Kresy wschodnie i zachodnie.

Pragnąc przyjść z pomocą Wiejskiej Spółdzielni Kinematograficznej, Ministerstwo—zgodnie z okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 18 lutego 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6/128, poz. 57) — zezwala na bezpłatne udzielanie jej sal szkolnych celem wyświetlania filmów o charakterze oświatowo-kulturalnym, pod warunkami zawartymi w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 kwietnia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 12/113, poz. 100), tudzież jeżeli idzie o młodzież, w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 30 września 1935 r. (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 10, poz. 182).

W/z Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) J. Czystowski
Naczelnik Wydziału.

36

OKÓLNIK
Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego
z dnia 22 marca 1939 r. Nr O-5877/39
w sprawie Międzynarodowej Konferencji Wychowania w Genewie.

Polski Komitet Wystawy Międzynarodowej w Genewie organizuje w bieżącym roku wystawę geograficzną, ilustrującą obecny poziom i metody nauczania geografii w naszych szkołach powszechnych, średnich i licealnych ogólnokształcących.

Wystawa ta winna spełnić ważną rolę propagandową i obudzić zainteresowanie szkolnictwem polskim delegatów na VIII Międzynarodową Konferencję Wychowania w Genewie.

Oprócz wystawy geograficznej Polski Komitet Międzynarodowej Konferencji Oświatowej w Rio de Janeiro zamierza urządzić wystawę prac uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących z działu zajęć praktycznych.

W związku z tym zachęcam szkoły do wzięcia udziału w obu wystawach.

Ostateczny termin nadsyłania prac i eksponatów na wystawę upływa z dniem 1 maja 1939 r. Obok adresu: Centralna Pracownia Dydaktyczna Geografii, Warszawa, Senatorska 29, należy napisać: wystawa geograficzna.

Eksponaty z działu zajęć praktycznych mogą być wysłane najpóźniej do dnia 10 maja 1939 r. pod adresem: Pracownia Dydaktyczna Ministerstwa W. R. i O. P. Warszawa, Senatorska 29 z dopiskiem: „Wystawa Brazylijska”.

W/z Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) J. Czystowski
Naczelnik Wydziału.

37

OKÓLNIK
Kuratorium Okręgu Szkolnego Wołyńskiego
z dnia 14 marca 1939 r. Nr O-5505/39
w sprawie Muzeum Gospodarczego Wołynia.

Staraniem Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie i przy współudziale instytucyj i zakładów przemysłowych naszego rejonu powstało w Równem przy ulicy Sobornej 3 „Muzeum Gospodarcze Wołynia”.

Muzeum ma na celu propagandę regionalnej wytwórczości przemysłowej, rolniczej i rzemieślniczej oraz podejmowania prac zmierzających do rozwoju gospodarczego Wołynia.

Ponieważ zbiory Muzeum, stanowiące usystematyzowany przegląd bogactw naturalnych i możliwości produkcyjnych, a zwłaszcza eksportowych, obrazują stan i rozwój poszczególnych dziedzin życia gospodarczego Wołynia, uważam za wskazane, aby Nauczycielstwo i ucząca się młodzież zwiedzali Muzeum i przyczyniali się do uzupełnienia jego zbiorów przez nadsyłanie charakterystycznych eksponatów z dziedziny przemysłu, kopalin, rolnictwa, rzemiosła i wyrobów ludowych.

Muzeum jest otwarte codziennie: w dni powszednie od godziny 10-ej do 14-ej i od 16-ej do 18-ej, w niedziele zaś i święta — od 12-ej do 15-ej. Celem ułatwienia uczącej się młodzieży zwiedzania Muzeum ustalono dla niej minimalne opłaty wejściowe po 5 gr. a dla wycieczek zaś po 1 (jednym) groszu od osoby.

W/z Kuratora Okręgo Szkolnego

(—) J. Czystowski
Naczelnik Wydziału.

KOMUNIKATY

38

Liceum Prywatne we Włodzimierzu — cofnięcie uprawnień szkół państwowych.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie § 5 rozporządzenia Minist. W. R. i O. P. z dnia 13.XII.1937 r. o nadawaniu prywatnym liceom ogólnokształcącym uprawnień liceów państwowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. nr 14, poz. 413) pismem z dnia 6 marca 1939 r. nr II S-1278/39 cofnął z dniem 1 marca 1939 r. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu Metesa Verschleissera we Włodzimierzu uprawnienia szkół państwowych, nadane zarządzeniem z dnia 30.V.1938 r. nr II S-4520/38. (Nr II-5321/39).

W sprawie korzystania przez młodzież szkolną z bibliotek organizacyj społecznych.

Ministerstwo W. R. i O. P. w piśmie z dnia 17.III.1939 r. Nr II W-204/39 podało do wiadomości następujące zasady ogólne, na podstawie których młodzież szkolna może korzystać z bibliotek organizacyj społecznych:

1. W granicach możliwości danej biblioteki winien być wydzielony księgozbiór przeznaczony do użytku młodzieży szkolnej. Księgozbiór ten może zawierać wyłącznie książki polecone i dozwolone przez Ministerstwo W. R. i O. P. dla młodzieży szkolnej.

2. Katalog książek dla młodzieży powinien być oddzielny, wydzielony z ogólnego katalogu biblioteki. Przy zestawieniu katalogu może być zużytkowany spis zawarty w wydawnictwie Poradni Bibliotecznej Związku Bibliotekarzy Polskich p. t. „Wybór książek dla dzieci i młodzieży”.

3. Młodzieży szkolnej mogą być wypożyczane tylko książki wyszczególnione w spisach książek dopuszczonych decyzją Ministerstwa W. R. i O. P. do użytku w bibliotekach szkolnych. Natomiast inne książki tylko za zgodą dyrektora (przełożonej) lub kierownika (kierowniczki) szkoły.

4. Władze szkolne mają prawo wglądu do bibliotek organizacyj społecznych, z których korzysta młodzież szkolna (Nr O-6540/39).

W sprawie zbiórki wśród młodzieży na Fundusz Obrony Morskiej.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zawiadomiło pismem z dnia 22.III.1939 r. Nr II W-1821/39, że, zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa z dnia 4.II.1938 r. Nr II W-691/38, zezwala na przeprowadzenie w miesiącu kwietniu r. b. jednorazowej dobrowolnej zbiórki pieniężnej wśród młodzieży szkolnej na Fundusz Obrony Morskiej z ograniczeniem jednakże wysokości świadczeń do norm, określonych okólnikiem Nr 80 z dnia 22 sierpnia 1936 r. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 152 z 1936 r.).

W sprawie udziału młodzieży w „Dniach Kolonialnych” Ministerstwo nie wyda nowego zarządzenia, albowiem okólnik Nr 53 Ministerstwa z dnia 21.IX.1938 r. Nr II W-6498/38 (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 304 z 1938 r.) obejmuje również zagadnienie akcji „Dni Kolonialnych”.

Rejony wizytacyjne szkolnictwa powszechnego.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wołyńskiego zatwierdził podział szkół powszechnych w Okręgu na następujące rejony wizytacyjne:

Powiaty: dubieński, horochowski, krzemieniecki, równieński i włodzimierski należą do rejonu wizytacyjnego p. o. Wizytatora Szkół p. Zygmunta Jaworczykowskiego.

Powiaty: kostopolski, lubomelski, sarneński i zdołbunowski należą do rejonu wizytacyjnego Wizytatora Szkół p. Jana Reitera.

Powiaty: łucki i kowelski wizytować będzie Naczelnik Wydziału p. Jan Czystowski.

Wizytator religii ewangelicko-augsburskiej.

Kuratorium zawiadamia, że Biskup Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie delegował ks. Oskara Mitschkego szefa duszpasterstwa ewangelicko-augsburskiego D. O. K. II, zamieszkałego w Łucku, w charakterze wizytatora do nadzoru nad nauką religii ewangelicko-augsburskiej w szkołach powszechnych i prywatnych na terenie województwa Wołyńskiego (Nr I-4134/39).

Uzupełnienie składu Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publ. szk. powsz. VI rejonu.

Na podstawie § 3 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14.XII.1928 r. zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1, poz. 3 z 1929 r.) Kuratorium zawiadamia, że Pan Kurator mianował p. Mieczysława Łabaziewicza, kierownika publicznej szkoły powszechnej Nr 2 w Zdołbunowie i p. Marię Korzeniowską, nauczycielkę publicznej szkoły powszechnej Nr 1 w Zdołbunowie, członkami Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publ. szk. powszechnych rejonu VI, obejmującego powiaty równieński i zdołbunowski (Nr I-5797/39).

Wycieczki szkolne do Krzemieńca w czasie uroczystości ku uczczeniu Juliusza Słowackiego.

Ogólnopolski Komitet Uczczenia Juliusza Słowackiego w Krzemieńcu zawiadomił, że dla wycieczek szkolnych do Krzemieńca przewidział w pierwszym rzędzie uroczystości, przygotowywane przez młodzież Liceum Krzemienieckiego na 26, 27 i 28 maja b. r. z okazji święta licealnego, corocznie w tych dniach obchodzonego na pamiątkę powołania do życia Liceum Krzemienieckiego w Odrodzonej Polsce osobnym rozkazem Marszałka Józefa Piłsudskiego w dniu 27 maja 1920 r.

W tym roku święto to zamierza młodzież licealna połączyć z uroczystościami ku uczczeniu J. Słowackiego i obchodzić je z młodzieżą szkolną innych ośrodków naszego kraju.

Wobec powyższego Ogólnopolski Komitet Uczczenia J. Słowackiego w Krzemieńcu prosi Dyrekcje i Kierownictwa szkół, by przy organizowaniu wycieczek szkolnych do Krzemieńca przede wszystkim ten termin raczyły łaskawie wziąć pod uwagę ze względów już czysto wychowawczych, jeśli chodzi o zetknięcie się młodzieży tutejszej z pozakrzemieniecką w chwilach o tak podniosłej i głębokiej treści pod względem przeżyć wewnętrznych i wspólnych wrażeń.

Dla zorientowania szkół w całości obchodu przygotowywanego w Krzemieńcu na „Dni Słowackiego" podaje się warunki trzydniowego pobytu wycieczki t. j. w dniach 26, 27 i 28 maja b. r.

Całodzienne utrzymanie dla młodzieży szkolnej — 1 zł. 50 gr., nocleg 50 gr. od osoby i jednorazowo od osoby na pokrycie kosztów administracyjnych — 1 zł. Wstęp na wystawy po 20 gr. Młodzież winna nadto przywieźć ze sobą koce, prześcieradła, ręczniki, przybory do mycia i jaśki. Komitet zapewni jej odpowiednie kwatery.

PROGRAM

uroczystości ku uczczeniu J. Słowackiego w Krzemieńcu, przewidzianych w miesiącach: kwietniu, maju, lipcu, sierpniu i wrześniu 1939 r.

2 kwietnia (w przeddzień rocznicy śmierci Poety) wystawienie „Złotej Czaszki" Słowackiego, w wykonaniu młodzieży szkolnej L. K.—godz. 20.

3 kwietnia:

1) godz. 7 hejnał z wieży licealnej,
2) „ 9.40 nabożeństwo z kazaniem, z udziałem chóru i muzyką kameralną,
3) „ 20 Akademia.

Program Akademii:

a) Słowo wstępne — p. Kurator L. K. Stefan Czarnocki,
b) J. Gall: „Kantata",
c) Przemówienie,
d) Recytacja dyr. J. Strachockiego,
e) F. Chopin — Trio, B. Pękiel, Audite Mortales w wykonaniu chóru i orkiestry kameralnej.

25 — 30 maja:

Wystawa: Krzemieniec w fotografice i malarstwie.

10 maja — 10 września:

Wystawa dokumentów i pamiątek po Słowackim.

26 maja (w wigilię święta licealnego:

1) godz. 20.— zapalenie ogni na górach krzemienieckich,
2) „ 20.— hejnał z wieży licealnej,
3) „ 20.15 Przemówienie,
4) Wystawienie „Księdza Marka" Słowackiego na górze Bony przez Teatr Wołyński im. J. Słowackiego.

27 maja (święto licealne):

1) godz. 7.— Hejnał z wieży licealnej,
2) nabożeństwo poprzedzone podniesieniem flagi licealnej na dziedzińcu L. K.,
3) Przejęcie sztandaru, nadanie nazwy Pedagogium L. K.,
4) Otwarcie Rosarium J. Słowackiego i złożenie hołdu Poecie przed domkiem Słowackich,
5) Wymarsz na Maćkową Dolinę i zabawy na miejscu,
6) Odegranie przez młodzież szkolną L. K., pod gołym niebem, fragmentów z „Balladyny" Słowackiego,
7) Powrót z lampionami, opuszczenie flagi.

28 i 29 maja:

Zwiedzanie Krzemieńca i okolicy przez wycieczki pozakrzemienieckie.

20 lipca — 7 września wystawa ogólnopolska: „Krzemieniec, miasto Słowackiego".

Miesiące: lipiec i sierpień wypełni program:

1) Muzycznego Ogniska Wakacyjnego,
2) Rysunkowego Ogniska Wakacyjnego, nadto nastąpi wystawienie,
3) „Księcia Niezłomnego", Słowackiego, w wykonaniu „Reduty",
4) Zjazdy Młodzieży Wiejskiej i Organizacyj Kobiecych z całej Polski.

Dni wrześniowe.

3 września:

1) godz. 7.— Hejnał z wieży licealnej,
2) „ 12.— Otwarcie zjazdu polonistów ku czci Słowackiego,
3) „ 20.— „Matka i Syn" przedstawienie plenerowe na górze Bony, według scenariusza Kazimierza Groszyńskiego i Stanisława Szczepańskiego, profesorów L. K.,
4) „ 20.— Iluminacja gór krzemienieckich.

4 września:

1) godz. 7.— Hejnał z wieży licealnej,
2) „ 10.— Uroczyste nabożeństwo,
3) „ 11.30 Akademia.
a) Słowo wstępne Przewodniczącego Komitetu Stefana Czarnockiego,
b) Przemówienie Artura Górskiego (transmitowane przez radio),
c) Koncert kameralny „Ormuzu",
d) Recytacje z listów Słowackiego do Matki.
4) Wędrówka do miejsc po Słowackich w/g następującego programu:
a) Rozarium im. Słowackiego,
b) Domek Słowackich,
c) Poświęcenie wnętrza domku,
d) Grób Matki Słowackidgo, celem złożenia Jej hołdu,
e) Chorał.
5) w godzinach popołudniowych:
a) Zwiedzanie wystawy dokumentów i pamiątek po Słowackim,
b) Zwiedzianie Krzemieńca.
6) godz. 20.— Wystawienie „Złotej Czaszki Słowackiego przez zespół artystów dramatycznych Teatru Wołyńskiego — na dziedzińcu L. K.

5 września:

1) godz. 7.— Hejnał z wieży licealnej,
2) „ 7.— Wycieczka do Wiśniowca i Poczajowa,
3) „ 16.— Publiczne posiedzenie Polskiej Akademii Literatury,
4) Poeci współcześni w hołdzie Słowackiemu — recytacje,
5) Poświęcenie Pedagogium,
6) Poświęcenie kamienia węgielnego pod Dom Kultury i Sztuki im. J. Słowackiego,
7) godz. 20.— Wielki koncert symfoniczny na dziedzińcu L. K.

W sprawie rzeźb Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego oraz Marszałka Polski Edwarda Śmigłego Rydza.

Główna Księgarnia Wojskowa przystąpiła do reprodukowania na szeroką skalę rzeźb Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego i Marszałka Polski Edwarda Śmigłego Rydza, z oryginałów dłuta znanego powszechnie artysty rzeźbiarza prof. Henryka Kuny.

Obie rzeźby posiadają wysoką wartość artystyczną, a prof. H. Kuna jest jednym z rzeźbiarzy, polecanych przez Komitet Uczczenia Pamięci Marszałka Piłsudskiego, zaś rzeźba

Marszałka Edwarda Śmigłego Rydza jest jedyną, do której pozował osobiście Marszałek Śmigły Rydz profesorowi Kunie.

Przystępując do produkcji wymienionych rzeźb — Główna Księgarnia Wojskowa miała na celu umożliwienie urzędom i instytucjom zaopatrzenia się w takie podobizny naszych Wodzów, które posiadają odpowiedni poziom artystyczny.

Obie rzeźby wykonane są z trwałego gipsu i w dwóch kolorach: białe i patynowane na kolor bronzu.

Cena popiersia o wymiarach: 60 cm. wysokości x 70 cm. u podstawy — wynosi zł. 158.— plus 12 zł. za opakowanie i przesyłkę — razem 170 zł. Cena odlewu głowy o wymiarach: 65 cm. wysokości x 38 cm. u podstawy — zł. 140 — plus 10 zł. za opakowanie i przesyłkę — razem zł. 150. Należność może być rozłożona na spłaty do 10 miesięcy. Przy nadsyłaniu zamówień należy podawać ścisły adres stacji wyładowania, gdyż przesyłek z adresami stacyj kolejowych (półprzystanków), na których nie ma wyładunków, Dyrekcja Kolei nie przyjmuje.

Konkurs kolonialny dla młodzieży.

Z okazji „Dni Kolonialnych” LMK organizuje wielki konkurs dla młodzieży (dostępny dla dziewcząt i chłopców). Konkurs ten ma na celu pogłębienie zainteresowania młodzieży sprawami kolonialno-surowcowymi. Udział w konkursie może wziąć młodzież szkolna wszelkiego typu szkół powszechnych, gimnazjów i liceów.

Dla każdego rodzaju szkół jest dostosowany odpowiedni poziom zadań konkursowych.

Zadania konkursowe.

I. Zadanie konkursowe dla młodzieży *szkół powszechnych oraz I i II klasy gimnazjów:*

Zrób model osiedla kolonisty polskiego: w Ameryce Północnej lub Południowej albo w Afryce. Wykonaj model w ten sposób, aby można było poznać, jak wygląda takie osiedle (dom mieszkalny wraz z otoczeniem, rośliny w ogrodzie i na polu, narzędzia rolnicze, zwierzęta i t. d.). Materiał i wielkość modelu dowolne.

II. Zadanie konkursowe dla młodzieży gimnazjalnej klas III i IV:

Gdyby to od ciebie zależało, to gdzie wybrałbyś kolonię dla Polski i jak wielką?

Odpowiedź powinna być uzasadniona wszechstronnie i objaśniona odpowiednimi mapami i wykresami i brać pod uwagę możliwość uzyskania danego terenu.

III. Zadania konkursowe dla młodzieży licealnej:

Jakie zamorskie surowce są niezbędne dla obrony kraju? Jak można rozwiązać sprawę zdobycia dla Polski tych surowców?

Odpowiedź powinna być odpowiednio umotywowana i poparta danymi liczbowymi.

Przy rozwiązywaniu powyższych zadań należy się posługiwać: podręcznikami szkolnymi (geografii), rocznikami miesięczników „Morze”, „Morze i Kolonie”, kwartalnikiem „Sprawy morskie i kolonialne”, „Rocznikiem morskim i kolonialnym”, atlasami geograficznymi i innymi tego rodzaju wydawnictwami dostępnymi dla młodzieży.

Prace konkursowe w dowolnym układzie i objętości należy nadsyłać *do dnia 25 kwietnia 1939 r.* bezpośrednio pod następującym adresem: Główny Komitet „Dni Kolonialnych”, Warszawa, ul. Widok 10. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi do dnia 25 maja 1939 r.

Prace nadesłane po terminie nie mogą brać udziału w konkursie.

Do każdej pracy należy dołączyć zaświadczenie szkoły (Dyrekcji, Kierownika lub opiekuna Koła Szkolnego LMK), stwierdzające, iż praca została wykonana samodzielnie. Prace zespołowe są dopuszczalne, ale tylko uczniów tej samej klasy. Należy wtedy podać wszystkie nazwiska wykonawców.

Nagrody za prace wyróżnione w konkursie.

A. dla młodzieży szkół powszechnych oraz I i II klasy gimn.:

I nagroda — udział w obozie nad jez. Żarnowieckim.
II „ — wycieczka nad morze.
III „ — atlas lub książka.

B. dla młodzieży III i IV klasy gimnazjum:

I nagroda — rejs na s. j. Zawisza Czarny.
II „ — udział w kursie żeglarskim nad jez. Narocz.
III „ — atlas lub książka.

C. dla młodzieży licealnej:

I nagroda — rejs na s. j. Zawisza Czarny.
II „ — 3-dniowa wycieczka morska na m/s „Piłsudski” lub m/s „Batory”.
III „ — udział w kursie żeglarskim nad morzem.
IV „ — atlas lub książka.

Uwaga: w zależności od ilości i wartości nadesłanych prac przewiduje się dodatkowe nagrody, zwłaszcza III dla szkół powszechnych i gimnazjów oraz IV dla liceów.

Prace nadesłane na konkurs nie będą zwracane.

Piosenki o morzu.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 22 marca 1939 r. za Nr II Pr.-17703/39 zaleciło do bibliotek nauczycielskich następujące utwory z wydawnictwa „Piosenki o morzu":

1) Z. Moczyński — „Córka morskiego króla" (słowa K. Makuszyńskiego).

2) Z. Moczyński — „Na morze" (słowa K. Makuszyńskiego).

3) W. Hausman — „Narzekanie ryb" (słowa K. Makuszyńskiego).

4) Z. Moczyński — „Piosenka o FOM" (słowa J. Stępowskiego).

Cena 50 groszy za egzemplarz.

Skład Główny wydawnictwa „Piosenki o morzu" w księgarni Gebethnera i Wolffa (Warszawa, ul. Zgoda 12). Nabywać można poza tym w Zarządzie Głównym Ligi Morskiej i Kolonialnej (Warszawa, ul. Widok 10, konto PKO Nr 367).

Żądać we wszystkich księgarniach, Okręgach i Oddziałach LMK.

W sprawie wycieczek szkolnych na Targi Poznańskie.

Kuratorium komunikuje, że uważa za niewskazane organizowanie wycieczek zbiorowych dla uczniów szkół powszechnych i niższych klas szkół średnich na mające się odbyć w czasie od 30 kwietnia do 7 maja 1939 r. Targi Poznańskie i w związku z tym zniżki dla tego rodzaju wycieczek nie będą udzielane.

Dla szkół zawodowych przeznaczono na zwiedzenie Targów jeden dzień w roku bieżącym, t. j. piątek dnia 5 maja 1939 r. W dniu tym mogą zwiedzać Targi zbiorowe wycieczki szkolne, przy czym cena biletu wynosi 1 zł. od osoby plus jeden bilet gratis, na każdych 10 biletów wykupionych. Sprzedawać bilety będzie tylko główna kasa Targów Poznańskich — gmach administracyjny Targów, naprzeciw Dworca Zachodniego. W inne dni wycieczkom szkolnym zniżek nie udziela się. (Nr O-7895/39).

Zawiadomienie o kradzieży pieczęci urzędowej.

Skradziono pieczęć urzędową w szkole powszechnej w Stydyniu Wielkim, pow. Kostopol z godłem i napisem w otoku: Kierownictwo publ. szkoły powszechnej w Stydyniu Wielkim.

Sprostowanie do konkursu na stanowisko kierownika szkoły w Ołyce.

W związku z ogłoszeniem w Dzienniku Urzędowym Kuratorium O. S. Woł. Nr 3 z 1939 r. poz. 20, na str. 49 konkursu na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej w Ołyce, pow. łuckiego, Kuratorium wyjaśnia, że przy wymienionej szkole nie ma obecnie mieszkania dla kierownika szkoły.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Sprawozdanie

Komisji Stypendiów im. Kuratora Eustachego Nowickiego, ufundowanych przez Związek Osadników dla uczniów Gimnazjum Związku Osadników w Równem i wychowanków Ognisk Związku Osadników w Równem.

I. Rada Pedagogiczna Prywatnego Gimnazjum Związku Osadników w Równem, na posiedzeniu w dniu 30 stycznia 1939 r., realizując swą uchwałę z dnia 23.V.1938 r. o ustanowieniu 4 letniego stypendium im. Kuratora E. Nowickiego, postanowiła w roku bieżącym kwotę stypendium rocznego podzielić na dwa stypendia po 150 zł. Po rozpatrzeniu złożonych podań, Rada Pedagogiczna przyznała:

1. Stypendium w wysokości 150 zł. uczniowi kl. I-a Kapuścińskiemu Bolesławowi,
2. Stypendium w wysokości 150 zł. uczennicy kl. I-c Bieleckiej Jadwidze.

Oba stypendia są płatne jednorazowo w marcu, za miesiące drugiego półrocza.

II. Zarząd Związku Osadników w Równem, realizując swą uchwałę z dnia 23.V.1938 r. o ustanowieniu 4-letniego stypendium im. Kuratora E. Nowickiego dla wychowanka (i) Ogniska Związku Osadników w Równem, postanowił w roku bieżącym kwotę stypendium rocznego podzielić na 6 stypendiów po 50 zł. każde.

Po rozpatrzeniu podań Zarząd przyznał stypendia następującym wychowankom:

1) Gruzie Jadwidze,
2) Hebdzie Stefanowi,
3) Rup Janinie,
4) Krzysztofiakowi Romanowi,
5) Chmielównie Wiesławie Stanisławie i
6) Struzikowi Kazimierzowi.

Z życia szkół i ich środowiska.

Koło Towarzystwa P. B. P. S. P. zostało założone w publ. szkole powsz. w Siestratynie w roku szkolnym 1937/38 i rozwija się bardzo pomyślnie. Liczba członków wzrosła w bieżącym roku prawie dwukrotnie i wynosi obecnie 135 członków. Koło ma własny Zarząd. Celem Koła jest nie tylko szerzenie idei budowy szkół powszechnych, ale, w miarę możności, zaopatrywanie w pomoce naukowe własnej szkoły.

Za pieniądze uzyskane z wieczornic i ze składek członkowskich Koło zakupiło komplet przyrządów do gry w siatkówkę, 6 par spodenek i 6 koszulek sportowych oraz komplet obrazów Z. Stryjeńskiej: „Typy ludowe". Prócz tego członkowie Koła wykonali we własnym zakresie wiele pomocy naukowych.

Młodzież Liceum i Gimnazjum Państwowego w Łucku żywo w bieżącym roku szkolnym interesuje się życiem i pracą swych młodszych kolegów ze szkół powszechnych.

Prawie wszystkie klasy wybrały sobie w terenie jakąś szkołę powszechną i utrzymują z nią kulturalny, często bardzo serdeczny, kontakt. Wzajemne odwiedzanie się, listy, urządzanie akademij, okolicznościowych odczytów bardzo dodatnio wpływają na prawdziwe obywatelskie wyrobienie młodzieży. Uczniowie liceum i gimnazjum jako zamożniejsi z wielką chęcią przychodzą małym kolegom z pomocą materialną. Uczniowie — prelegenci i delegaci klasowi rozdali uczniom szkół powszechnych z racji różnych okoliczności 338 książek i kompletów czasopism, 160 zeszytów, 109 ołówków, 147 innych pomocy naukowych oraz za 33 zł. słodyczy.

Szkoły powszechne w Poznance, Balarce, Czersku, Połonce, Wiszniowie, Żabce, Omelaniku Małym i Antonówce Szepelskiej bardzo wydatnie również pracują nad zacieśnieniem serdecznych węzłów przyjaźni z młodzieżą gimnazjalną.

Państwowa szkoła rolnicza w Trościańcu pow. łuckiego przeprowadziła z dobrym skutkiem w okresie zimy 1938 r. dwa kursy przodowników zespołów przysposobienia rolniczego, kurs przewodniczących kół Gospodyń Wiejskich. Personel tej szkoły podzielił się pracą obsadzając trudniejsze stanowiska w Towarzystwie Kredytowym, Domu Ludowym, Spółdzielni Spożywców, Spółdzielni Mleczarskiej i Kółku Rolniczym i w miejscowej komórce O. Z. N.

Nadto szkoła ta prowadzi w swej okolicy poradnictwo i pomoc w hodowli zwierząt domowych.

Obecnie szkoła roln. w Trościańcu organizuje kurs ogródków szkolnych dla nauczycieli okolicznych szkół powszechnych.

Przy szkole powszechnej w Kołkach zorganizowano pracownię dla zajęć praktycznych. Przy pomocy T. P. B. P. S. P. szkoła nabyła szafkę z narzędziami, Zarząd Gminy wyasygnował na zakup narzędzi 461 zł. oraz zaopatrzył pracownię w odpowiednie stoły, taborety i szafy kosztem 800 zł.

Jakość i ilość pomocy pozwoli prowadzić prace, przewidziane programem.

Opiekun szkolnego koła L. O. P. P., nauczyciel zajęć praktycznych przy szkole powszechnej w Kołkach, zorganizował modelarstwo lotnicze. Dzieci pracują z entuzjazmem. Przed końcem roku szkolnego projektowane są zawody sporządzonych przez młodzież modeli latających.

W dniach 17—20 kwietnia włącznie przy szkole powsz. w Kołkach odbędzie się dla nauczycieli szkół powszechnych gm. Kołki i Czartorysk kurs wyrobu pomocy naukowych.

W dniach 18 i 19 marca br. staraniem dziatwy szkolnej i grona nauczycielskiego szkoły powsz. im. St. Staszica w Ostrgu, odbyła się wystawa: „Wodzowie Narodu", poświęcona dwóm postaciom Marszałków Polski. Dzięki wydatnej pomocy Batalionu K. O. P., osób postronnych i rodziców zdobyto wiele cennych eksponatów.

Na wystawie było stoisko poświęcone rodzicom, którzy brali czynny udział w walkach o niepodległość Polski. Wystawę zwiedziło oprócz wojska i szkół 2608 osób postronnych.

Do szkoły we wsi Lubcze, gm. Szczurzyn pow. Łuck z dniem 20 lutego br. został przydzielony jeden nauczyciel celom prowadzenia kursu wieczorowego dla przedpoborowych.

Kurs ten cieszy się dużym uznaniem wśród tut. ludności tak starszej jak i młodszej.

Na kurs zapisało się 79 uczestników w tej liczbie na II stopień 40, zaś na III stopień 39.

Frekwencja na kursie jest dobra; młodzież chętnie garnie się do nauki.

Drużyna harcerska im. Żwirki i Wigury przy szkole powsz. w Rafałówce — osada, składająca się z członków Kół Uczestników T. P. B. P. S. P. różnych klas tamt. szkoły, urządziła w dniu 5 marca, pod kierownictwem opiekunki drużyny, wieczornicę harcerską. Przygotowanie wieczornicy za zgodą Kierownictwa Szkoły odbyło się pod hasłem „Pracujmy w Szkolnych Kołach Uczestników T. P. B. P. S. P.

Połowę dochodu z wieczornicy w kwocie 40 zł. (czterdziestu złotych) przesłano Zarządowi Okręgowemu Tow. w dniu 6 III.

Również Szkolne Koła Uczestników Tow. klas III b i V w Rafałówce — os. z okazji imienin kier. szkoły Przybysławskiego Kazimierza, przekazały na rzecz Tow. kwotę 3 zł. 70 gr.

Komitet Rodzicielski przy publ. szkole powsz. II stopnia w Połonce na posiedzeniu odbytym dn. 31.III.1939 r. postanowił przekazać za pośrednictwem Pana Inspektora Szkolnego w Łucku posiadaną kwotę w wysokości zł. 50 na rzecz Funduszu Obrony Przeciwlotniczej.

W dniu 31 marca 1939 r. odbyło się zebranie Zarządu Okręgu Wołyńskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego, na którym powzięto uchwałę o przeprowadzeniu wśród nauczycielstwa zbiórki na Fundusz Obrony Narodowej— niezależnie od indywidualnego subskrybowania Pożyczki Przeciwlotniczej.

Nauczyeielstwo publicznych szkół powszechnych powiatu włodzimierskiego, zorganizowane w Związku Nauczycielstwa Polskiego w dniu 2 kwietnia br. postanowiło złożyć do,

browolną ofiarę na F. O. N. w wysokości 2% swego uposażenia miesięcznego. Poza ofiarą Nauczycielstwo weźmie udział w subskrybowaniu Pożyczki Przeciwlotniczej.

Dnia 29 marca b. r. młodzież Publicznej Szkoły Powszecznej stopnia III Nr 1 w Dąbrowicy, pow. Sarny, skupiona w organizacjach istniejących przy tejże szkole a mianowicie: Koło Młodzieży P. C. K., drużyny harcerskie i zuchowe, S. K. O. i spółdzielni uczniowskiej— postanowiła zakupić 2 cegiełki — bony na Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej na kwotę 40 zł.

Dnia 1 kwietnia br. Nauczycielstwo Szkół Powszechnych gminy i miasta Dąbrowicy, zebrane na konferencji rejonowej postanowiło opodatkować się $^1/_2$% poborów przez dziesięć miesięcy wpłacając $^2/_5$ całej kwoty 1.IV b. r., $^2/_5$ wpłaci 1.V b. r. a $^1/_5$ 1.VI b. r. Pierwszą ratę w kwocie 187 zł. 25 gr. wpłacono 3.IV br na F. O. N. na co też przeznaczane są i dwie następne raty.

Młodzież Publicznych Szkół Powszechnych na terenie m. Dąbrowicy postanowiła zbierać łom żelazny na F. O. N. i zebrany łom przekazać odnośnym władzom. Akcja zbiórki jest już w toku i młodzież zebrała już trochę tego łomu.

AL. SKOWROŃSKI
kier. szk. III st.

Zagadnienie obronności Państwa w nauczaniu i wychowaniu w szkole powszechnej.

Wojna współczesna dzięki rozwojowi techniki, to nie starcie wojsk na froncie, ale wojna całych państw, narodów, społeczeństw! Współczesna wojna jest niezmiernie skomplikowana i wymaga powszechnego uświadomienia i przysposobienia, zwłaszcza w zakresie silnej postawy moralnej bez względu na płeć, wiek i zdolność do służby wojskowej. Przed przystąpieniem do bardzej szczegółowych rozważań, przypomnieć sobie należy, że nakaz wychowania dziatwy szkolnej na aktywnych obrońców Ojczyzny wynika z podstaw ideowych szkoły powszechnej jako ogólnokształcącej. Podstawy te sprecyzowane są w sposób jasny w uwagach wstępnych do programu szkół powszechnych wszystkich stopni organizacyjnych. Wynika z nich, że wszystkie dziedziny działania szkoły jednoczyć się winny w wytwarzaniu u młodzieży czynnego i możliwie twórczego stosunku do Państwa. Stosunek ten ma się opierać na zrozumieniu przez przyszłych obywateli, że działalność każdego z nich składa się na dobro wspólne—Państwo, a ujawniać się tak w życiu jednostek, jak i społecznym, we współdziałaniu z zadaniami Państwa, obejmującymi obronę całości terytorium Rzeczypospolitej, obronę dóbr duchowych i materialnych, stałe torowanie drogi ku wyższym formom współżycia społecznego i nowym wartościom kulturalnym, oraz przyczynianie się do postępu i szczęścia całej ludzkości.

Skutkiem tego szkoła powszechna urasta do znaczenia pierwszorzędnego i podstawowego czynnika jako ta, która przeprowadza przez swoje mury wszystką młodzież w Polsce. Stoi ona tak wysoko w hierarchii elementów obronnych Państwa właśnie dzięki swej powszechności, bo nawet wojsko, mimo charakteru powszechności, obejmuje swym zasięgiem tylko mężczyzn i to takich, którzy odpowiadają pewnym warunkom zdrowotnym.

Ostatnie zarządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie organizacji przysposobienia młodzieży do obrony kraju precyzuje w sposób jasny zagadnienie moralnego przysposobienia młodzieży, kładąc nacisk na wykształcenie silnego charakteru i cnót obywatelskich. Nie ma najmniejszej wątpliwości, że całością swej pracy wychowawczej i dydaktycznej szkoła może kształtować zdrową i silną psychikę, urabiać charakter, uświadamiać narodowo, państwowo, społecznie i rozbudować racjonalny patriotyzm. Poza tym ma ona duże możliwości rozwinięcia i wytworzenia pewnych wartościowych dyspozycyj, tak by wychowanek po nadejściu właściwego okresu przygotowania i szkolenia w zakresie obrony kraju, miał większą łatwość w przyswojeniu sobie nowych zasad i form, oraz, by posiadał większą zdolność asymilacji nowej treści, podawanej mu przez czynnik, przygotowujący stronę praktyczną i techniczną obrony kraju.

Idea obronności Państwa wpleciona została bardzo głęboko w programy nauki szkoły powszechnej. Kwestia obronności Państwa jest jednak pojęciem bardzo szerokim. Jest ona niejako sumą wychowania obywatelskiego. Aby zabezpieczyć nadrzędne dobro zbiorowości i stworzyć jak najlepsze warunki dla rozwoju jednostki, trzeba umieć w razie potrzeby obronić kraj przed wrogiem, a co najważniejsze i przed niedostatkiem. To jest najważniejsze

zadanie przyszłych pokoleń, a więc zadanie szkoły polskiej.

Nie łatwo jest jednak ustalić jakie poczynania powinna przedsięwziąć szkoła powszechna aby przygotować dobrego żołnierza obywatela. Problem ten łączy się bowiem ściśle z poziomem kultury ogólnej kraju. Odwaga, męstwo, poświęcenie — są to niewątpliwie ważne cechy każdego wojownika, ale walka dzisiejsza, to walka nie tylko serca, ale wytrzymałości nerwów i mózgu.

Z naszego szkolnego punktu widzenia, najważniejszym postulatem idei obronności (jeśli chodzi o zaszczepienie tych ideałów w szerokich masach społecznych) — jest staranne zrealizowanie programu szkoły powszechnej. Młodzież musi poznać Polskę i jej kulturę przynajmniej w zakresie szkoły powszechnej. Jest to pierwsza konieczność państwowa równie ważna, jak dobrze wyekwipowana armia. Przy niskiej kulturze kraju, i słabym uświadomieniu obywatelskim wrogie Państwu czynniki wewnętrzne mają ułatwioną działalność, a wróg wewnętrzny jest równie niebezpieczny jak wrogowie zzewnątrz. Wykonując skrupulatnie obowiązujący program i osiągając przepisowe wyniki nauczania—współdziałamy zarazem w wysiłkach, zmierzających do przygotowania Państwu dobrego obywatela-żołnierza.

Przed analizą programu szkolnego postawię pewne kryteria, dla ustalenia w przybliżeniu pewnych zasadniczych wymagań skupiających te zasadnicze cechy, które są konieczne dla każdego obywatela, by mógł on spełnić obowiązek obrony kraju na wyznaczonym mu odcinku, by wnosił z sobą takie elementy psychiczne i techniczne, na których czynnik odpowiedzialny za obronę kraju mógł by w każdej sytuacji oprzeć się w sposób pewny i pełen zaufania. Ustalenie tych wymagań oprę na wytycznych i wypowiedzeniach się ludzi stojących w hierarchii państwowej na stanowiskach odpowiedzialnych za organizację i program obrony kraju. Na doniosłość i wartość cnót wymaganych od żołnierza wskazywał Marszałek Józef Piłsudski, określając ich zespół jako „morale" żołnierskie i twierdził, że „naród, który owego „morale" nie posiada w formie dość wyrobionej, ma w każdej wojnie z góry olbrzymie szanse przegranej". W regulaminie piechoty cz. I, wydanym przez Min. Spraw Wojskowych do użytku służbowego, została specyzowana sylwetka—ideał żołnierza-obywatela, którego winny cechować: miłość Ojczyzny, honor, odwaga, waleczność, karność, posłuszeństwo, koleżeńskość, samodzielność, przedsiębiorczość, prawdomówność i powściągliwość w mowie. Marszałek Śmigły-Rydz w rozmowie z delegacją nauczycielską w ten sposób podkreślił zagadnienie obronności, które powinno przewijać się przez szkołę powszechną: „Chodzi mi o to, by każdy Polak od dziecka wyrastał w tej świadomości, że los jego Ojczyzny zależy od tego, ilu i jakich żołnierzy może ona powołać dla swej obrony. Aby każdy Polak nim dłoń jego potrafi udźwignąć karabin, nim krok jego potrafi zrównać się z marszem kolumny żołnierskiej—w duszy posiadał już wysokie cnoty żołnierskie: obowiązku, poświęcenia, prawości i honoru". Gen. broni Sosnkowski powiedział: „Kto chce wychowywać młodzież, musi zbliżyć się do niej. Młode pokolenie musi być wychowane w szacunku do tego, co w przeszłości naszej było istotnie szlachetne i piękne. Jednym ze środków wychowawczych Komendanta w czasach niewoli było szerzenie kultu dla powstania 1863 roku. Należy jednak pamiętać, że żyjemy w niepodległym państwie. Jest to głęboka różnica, która nie może pozostawać bez wpływu na metody i cele wychowania".

„Celem przysposobienia młodzieży do obrony kraju — mówi zarządzenie Min. W R. i O. P. oraz Min. Spraw Wojskowych (Dz. Urz. Nr 12 z r. 1937) — jest przygotowanie uświadomionych, czynnych, dzielnych i karnych obywateli, gotowych każdej chwili stanąć w jego obronie przeciw grożącym z jakiejkolwiek strony niebezpieczeństwem. Przysposobienie młodzieży szkolnej do obrony kraju, jest podstawowym zadaniem pracy wychowawczej i dydaktycznej każdej szkoły".

W jednym ze swych przemówień sejmowych obecny Min. W. R. i P. O. wyraził taki pogląd: „Młodzież powinna wynieść ze szkoły prawdziwe przywiązanie do swego narodu i Rzeczypospolitej i rozumieć jasno, że do dalszego rozkwitu Państwa może i powinna się przyczynić swą pracą każda jednostka. Młodzież powinna stale pamiętać, że niepodległy byt Polski w nienaruszonych jej granicach jej największym dobrem, jakie posiadamy. Z naszego geopolitycznego położenia wynika dla nas wszystkich konieczność stałej czujności i gotowości. Wypływa stąd obowiązek wyrabiania w młodym pokoleniu czynnej postawy duchowej i fizycznej wobec zadań związanych z obroną i wytrwałą walką o nienaruszalność granic, o moc i potęgę Rzeczypospolitej".

Nie ulega wątpliwości, że technika w przyszłej wojnie będzie miała dominujące miejsce, jednak decydujące znaczenie zawsze i wszędzie będzie miał człowiek, opanowany, o silnych nerwach, a przede wszystkim o wysokim „morale".

Otóż zwracanie uwagi na ten moment w pracy szkolnej, podkreślenie tego faktu i kształcenie tej postawy ma dla obrony kraju ogromne znaczenie, jeśli zważymy, że pod

względem techniki mamy na razie mniejsze możliwości od naszych sąsiadów.

Jasnym jest dla nas wychowawców, że wymienione wyżej cechy zdążające do zdobycia owego „morale", nie są osiągalne odrazu. W dziecku oddanym naszej opiece musimy wypracowywać przyszłą postawę mocną, nie tylko obronną, ale i aktywną.

Reasumując powyższe kryteria, krystalizuję je w zasadnicze cechy obywatela-żołnierza:

1. Wysokie „morale" i duchowa dzielność może powstać i wytworzyć się tylko u świadomego i związanego kulturalnie ze swą Ojczyzną obywatela.

2. Sprawność fizyczna. Zdolność do wysiłku fizycznego jaki narzuca wojna, jest podstawą dzielności duchowej.

3. Trzecią cechą—to właściwe przystosowanie do współczesnych wymagań obrony wyszkolenie bojowe żołnierza. Od poziomu i wartości tego wyszkolenia zależy siła reakcji na wszystkie spodziewane i niespodziewane sytuacje, związane z obroną i walką.

4. Czwarta cecha — to sprawność umysłu, zdolność do szybkiej orientacji, natychmiastowej reakcji na wszystkie nawet, nieprzewidziane zjawiska.

Wyżej określona sylwetka żołnierza jest już wystarczarczającym wskaźnikiem na podstawie którego, analizując program, można wyłowić w nim te wszystkie elementy, które mają wartość pośrednią lub bezpośrednią dla obrony kraju.

Gdybyśmy skonfrontowali sylwetkę żołnierza z sylwetką ucznia nakreśloną w Statucie, Ustawie ustrojowej oraz w celach poszczególnych przedmiotów, zauważylibyśmy, że są one do siebie bardzo zbliżone. Gdy do tej sylwetki dostosujemy sposoby wychowawczego oddziaływania oraz metody i organizację pracy dydaktycznej, kładąc nacisk na wyrobienie samodzielności i sprawności ucznia oraz praktyczny sposób ujmowania przez niego wszelkich zjawisk, to znajdziemy w tym zakresie *całkowitą korelację z metodami wychowania i szkolenia żołnierza.* Samodzielność w nauczaniu oparta na jak najbardziej czynnej postawie ucznia, wyrabia w sposób niemal automatyczny te dyspozycje, które będą miały podstawowe znaczenie dla przyszłej obronnej i aktywnej postawy naszego wychowanka.

Rozpatrując zagadnienie obronności Państwa na tle obowiązujących programów, poszczególnych przedmiotów, podręczników i lektury uzupełniającej dzielę przedmioty na humanistyczne, oddziaływujące emocjonalnie i realistyczno-techniczne.

Do pierwszych zaliczam: historię, język polski, śpiew, do drugich: geografię, przyrodę, arytmetykę z geometrią, zajęcia praktyczne i rysunek. Dla jednej i drugiej grupy przedmiotów jako uzupełnienie stawiam lekturę uzupełniającą. Osobno wydzielam ćwiczenia cielesne i organizacje młodzieżowe.

Materiał programowy zawarty w historii, języku polskim i śpiewie uświadamia o naszych ideałach narodowych i państwowych, o przejawach kultury polskiej, przez kult dla bohaterów i wodzów rozwijamy i potęgujemy cnoty żołnierskie, wskazujemy na wysokie poczucie honoru i obowiązku naszych wodzów. Przedmiotami realistyczno technicznymi — rozwijamy umysł i uwypuklamy w nich te elementy, które mają techniczny związek z obronnością kraju. Przez lekturę uzupełniającą i inną oraz czytanki wpływamy na wyobraźnię dzieci, potęgujemy ich uczucia społeczne i patriotyczne, tworzymy podłoże, na którym rozwija się wola działania, chęć czynu i sam czyn, jako najwartościowszy wyraz ludzkiej osobowości.

Ćwiczeniami cielesnymi usprawniamy dzieci fizycznie, kształcimy wolę, wyrabiamy w grach zespołowych poczucie honoru, zwartości grupowej, konieczności podporządkowania się jednostki celom grupy, i wolę zwycięstwa.

Przez organizacje młodzieżowe wyrabiamy poczucie odpowiedzialności za pracę jednostkową i zespołową, kształtujemy charakter, wyrabiamy tężyznę moralną i fizyczną, wdrażamy do pracy dla dobra innych i rozwijamy poczucie obowiązkowości.

Obecnie przystąpię do omówienia znaczenia każdego z poszczególnych przedmiotów nauczania dla zagadnienia obronności Państwa.

Historia:

Zdaniem moim historia jest podstawowym przedmiotem, przy pomocy którego można krzewić cnoty żołnierskie, budzić wiarę w ideały i wielkość swego narodu, na podstawie obrazów przyszłości wywoływać chęć bohaterstwa, tego najwartościowszego przejawu duszy ludzkiej. Można wykazywać również na przykładach, że bohaterstwo nieraz pełne blasku, nie pozwoliło nam niestety utrzymać niepodległości, z powodu braku w życiu narodu codziennej mrówczej pracy oraz zrozumienia, że tylko te elementy działania ludzkiego obok bohaterstwa mogą zapewnić niepodległość narodowi i państwu. *Wszystkie niemal tematy* z historii mogą oddać dużą usługę w kierunku pozytywnego urabiania przyszłego obywatela, żołnierza, bo mogą one:

1) budzić wiarę w siły orężne i duchowe narodu,
2) wykazać zdolność i dynamikę oraz prężność kulturalno-cywilizacyjną narodu i Państwa,
3) wskazać, że naród polski na przestrzeni całych swych dziejów aż do dnia dzisiejszego wydaje wybitne jednostki,

będące uosobieniem geniuszu narodowego,

4) uwydatnić zdolność narodu polskiego do organizowania swego bytu w oparciu o swe wartości kulturalne i cywilizacyjne,

5) rozwinąć w młodzieży kult wielkości i bohaterstwa, umocnić wiarę w ideały i nauczyć żyć dla nich i walczyć o nie,

6) zaznajomić z dawnym uzbrojeniem, taktyką i techniką obrony i ekspansji narodowej i wskazywać na współczesne sposoby wojowania.

W ten sposób ustosunkowując uczniów głęboko do przyszłości, będziemy kształtować pozytywny stosunek do teraźniejszości i obowiązków na przyszłość, damy im poczucie wartości siły i wyrobimy emocjonalny i rzeczowy stosunek do tych wszystkich wartości, które składają się na pojęcie narodu i Państwa.

Specjalnie nadają się do omówienia tematy: Bolesław Chrobry walczy o niezależność i granice państwa, wjazd do Kijowa, walka Krzywoustego o Pomorze, obrona Głogowa, bitwa pod Płowcami, zwycięstwo pod Grunwaldem, Kazimierz Jagiellończyk i odzyskanie Pomorza, bitwa pod Obertynem, Stefan Batory, zwycięstwo pod Kircholmem, zwycięstwo pod Kłuszynem, obóz polski pod Chocimem, odsiecz Wiednia, bitwa pod Raszynem, zwycięstwo racławickie, zwycięstwo pod Iganiami, wymarsz Kadrówki, obrazki z walk o wyzwolenie Polski z czasów Wielkiej Wojny, obrona Polski w roku 1920.

W tematach tych można właśnie podkreślić i uwypuklić zdolność obronną Polski, umiejętność organizowania tej obrony, kiedy to mimo wielokrotnej przewagi wroga zdecydowała o *zwycięstwie właśnie siła moralna i duchowa wodza i wojska.*

Jeśli mamy omawiać wybitne postacie historyczne i ich czyny to wystąpią tu: Bolesław Chrobry walczący o niezależność i granice państwa, Krzywousty walczący o Pomorze, Stefan Batory, król niemalowany, Chodkiewicz, Stefan Czarniecki, co nie z soli ani z roli, Jan Sobieski, pogromca Turków, Stanisław Żółkiewski jako wzór Obywatela i jego śmierć pod Cecorą, napis na jego grobie: „Jak słodko i chlubnie umierać za Ojczyznę", Henryk Dąbrowski jako twórca Legionów, Ks. Józef Poniatowski, Langiewicz, Łukasiński, Traugutt, Józef Piłsudski, Naczelnik Odrodzonego Państwa.

Takie znów tematy jak: Potop Szwedzki, Stefan Czarniecki, Żółkiewski i jego śmierć zawierają przykłady, że brak zwartości w narodzie, jest powodem chaosu wewnętrznego co sprzyja najazdom sąsiadów, że poświęcenie jednostki, jej siła duchowa, zdolność i energia oraz zwarty zespół walczących może stać się zaczątkiem odrodzenia militarnego i moralnego narodu, że natomiast brak gotowości wojennej i bojowej, mimo wysiłku jednostki i jej bohaterstwa, nie uchronią kraju od klęski, że tylko zwartość i zdolność obronna mogą odwracać tragedie i klęski. Obrona Polski w r. 1920 jest potężnym przykładem, że siła moralna Wodza i jego energia, poczucie odpowiedzialności i wiara oraz zwartość całego narodu i jego wysiłek potrafią zrównoważyć braki w dziedzinie materialnej i technicznej oraz zwyciężyć nawet bardzo liczebnie silniejszego nieprzyjaciela.

Na tych przykładach i tematach można uwypuklić uczniom, że tylko naród zwarty psychicznie, karny i zdyscyplinowany, o wysokim napięciu ideowym osiąga zawsze efekty pozytywne przy montowaniu potęgi państwa. Konkretne przykłady, oparte na obrazach historycznych przemawiają do wyobraźni ucznia i wywołują refleksje, co było i co może być jeśli się zmieni strona psychiczna jednostki i narodu. Zespół uczuć jakie powstaną na tym tle u ucznia, oddziała niewątpliwie w silnym stopniu na wolę pracy nad sobą.

Jeśli by chodziło o zagadnienie współczesnej obrony kraju, to najwięcej tematów w tym zakresie posiadają klasy najwyższe wszystkich stopni szkół. W takich tematach jak: nasze granice i ich obronność, K. O. P., powszechna służba wojskowa, nasza armia i rodzaje broni, P. W. można podkreślać i omawiać problem obrony kraju z różnych punktów widzenia politycznego, gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Wszystkie właściwie tematy w kl. VII szk. III st. p. t. *„Obowiązki obywatela", mają ścisły związek z tym zagadnieniem.*

Omawiając poszczególne tematy, zgodnie z wymaganiami wyników nauczania, dążymy do tego, by uczniowie wnikali w mechanizm zjawisk związanych z tym zagadnieniem, by nie tylko wiedzieli, ale rozumieli, jak to zagadnienie wygląda, jak się zmienia, jakim ulega wpływom i czynnikom i jakie może mieć znaczenie i udział w rozwiązywaniu zagadnienia obronności państwa poszczególny obywatel, a w konkretnym wypadku uczeń, przyszły obywatel-żołnierz.

Taki punkt widzenia i sposób oddziaływania wnosi duże walory wychowawcze i kształcące do osobowości ucznia, uczy go wiary w przyszłość i kształci wolę działania. Umiejętne unaocznianie tych zagadnień, zetknięcie ucznia z konkretnymi sytuacjami, rozwiązującymi problem obrony kraju, usuwa *z nauczania werbalizm.* Duże znaczenie ma tu umiejętne zastosowanie pomocy naukowych w postaci mapy i ilustracji. *Przy realizowaniu programu historii zaznajamiamy dzieci z mapą polityczną i fizyczną,* uczymy je czytać i wyciągać wnioski

pod kątem potrzeb tego przedmiotu. Takie odczytywanie mapy zaznajamia z terenem, uczy doceniać wpływ terenu na człowieka i jego działania, zaznajamia z podstawowymi elementami nauki terenoznawstwa, jednej z podstaw bojowego wyszkolenia żołnierza.

W związku z organizacją pracy dydaktycznej w nauce historii, należy uwzględnić wycieczki, które można wyzyskać w kierunku zaznajomienia z konkretnymi sposobami obrony kraju dawniej i dziś.

Jeśli chodzi o możliwości należytego wyczerpania, przyswojenia i zaktualizowania materiału nauki historii to najwięcej możliwości pod tym względem przedstawia szkoła III st. 7 klasowa z polskim jęz. nauczania.

Elementy historii dla szczebla pierwszego uwzględnione będą przy omawianiu jęz. polskiego.

Na marginesie powyższych uwag o historii zauważę, że nasze podręczniki do nauki historii *podkreślają przeważnie tylko momenty obrony. Zdaje mi się, że ze względu na bieg zdarzeń historycznych należałoby omawiać już teraz takie momenty, które z obronnych potrafią zamienić się w aktywne, ofensywne. Dlaczego walka miałaby zawsze toczyć się tylko na naszych ziemiach? Budzenie i kultywowanie tych sił daje większe poczucie swej wartości i mocy, jeśli los tak chce, że „musimy być narodem pod bronią w najściślejszym tego słowa znaczeniu".*

Język polski:

Język polski obok historii zawiera bardzo dużo materiału, który w wysokim stopniu oddziaływa na stronę emocjonalną ucznia. Zasadnicza oś programowa „Polska i jej kultura" jest w jęz. polskim najgłębiej naświetlona i skoncentrowana. Takie ujęcie odpowiada w zupełności potrzebom kształtowania sił moralnych dzieci dla potrzeb obrony Państwa. Zaznajamiając dzieci z przejawami kultury duchowej i materialnej, budzimy przez to głębszy stosunek do przeszłości i rzeczywistości narodowej. To uświadomienie ma silny wpływ na wytworzenie się w psychice ucznia silnej woli w kierunku obrony tych wszystkich wartości, które składają się na pojęcie narodu i Państwa. Stopień tego uświadomienia odgrywa poważną rolę jak to wykazała wojna światowa na samopoczucie żołnierza, *zwłaszcza w tych momentach, w których wróg poza naciskiem orężnym usiłuje jeszcze wywierać destrukcyjny wpływ, szerząc defetyzm, mający na celu osłabienie sił moralnych przeciwnika.* Żołnierz-obywatel, pozbawiony podstaw wiążących go z przeszłością i teraźniejszością kraju, nie mający *należycie wyrobionego stosunku do zagadnień narodowych i państwowych, staje się łatwo podatnym materiałem,* ulegającym właśnie defetystycznej propagandzie wroga. *Natomiast żołnierz zbrojny nie tylko w karabin, ale i w ducha bojowego,* nie ulega destrukcyjnej działalności wroga. Język polski ze względu na wymiar czasu, dydaktyczną wielostronność, programową ogniskowość oraz bogaty zasób treści daje duże możliwości uwypuklania i wydobywania momentów, związanych z zagadnieniem obronności.

Główny materiał znajduje się zasadniczo w „Tematach ćwiczeń w czytaniu, mówieniu i pisaniu".

Poczynając już od klasy I duże znaczenie mają organizowane przez szkołę uroczystości i święta państwowe, a w związku z nimi zaznajamianie dzieci z symbolami państwowymi i czołowymi postaciami w państwie.

Kl. I — Godło Państwa (Orzeł), postacie Prezydenta R.P., Marszałka Piłsudskiego i Marszałka Śmigłego-Rydza.

Kl. II — Sztandar Państwa Polskiego, godło, barwy państwowe, hymn państwowy i t. d. Nie będę wymieniał wszystkich tematów dla poszczególnych klas, co byłoby swego rodzaju rozkładem materiału naukowego z tego zakresu. Natomiast podkreślam, że przy opracowywaniu rozkładu materiału naukowego z jęz. polskiego, należy właśnie wybrać te wszystkie czytanki, które orientują w zagadnieniach obrony kraju oraz wytwarzają w dziecku podstawowe cnoty żołnierza-obywatela. Szerzej uzasadniać tego nie będę, gdyż wynika to z celów i założeń jęz. polskiego, podkreślonych w formie wystarczającej w programie i w uwagach do całości tego przedmiotu.

Śpiew:

Przedmiot ten jest związany z grupą przedmiotów humanistycznych, jako oddziaływujący bezpośrednio na najgłębszy świat uczuć i przyczyniający się do wyrobienia *pogody ducha i tężyzny.* Przedmiot ten przyczynia się do wyrobienia aktywnej postawy *cennej w życiu pokojowym a tym bardziej w czasie wojny.* Środka prowadzącego do osiągnięcia tego celu należy szukać w odpowiednim repertuarze pieśni, wskazanym przez program. Na pierwszy plan wysunie się tu grupa pieśni o Polsce, występujących w materiale nauczania każdej klasy i pieśni narodowe z włączeniem pieśni Boże coś Polskę, Hymnu Państwowego i Pierwszej Brygady. Na szczególną uwagę zasługują w tej grupie pieśni z okresów walk o niepodległość, a więc pieśni żołnierskie, oraz pieśni o znaczeniu państwowym, np. pieśń o polskim morzu. *Momenty wychowawczego wyzyskania tych pieśni powinny być przez nauczyciela starannie przemyślane i wybrane.*

Przedmioty realistyczne.

Geografia: Odmienną pozycję — w zagadnieniu obronności państwa w szkołach powszechnych zajmują przedmioty realistyczne. Najważ-

niejsza rola przypada tu geografii, która z racji swej treści wewnętrznej i konstrukcji naukowej powinna być w zakresie zagadnienia obronności państwa bogato wyzyskana.

Program geografii w swych celach nauczania poleca, między innymi, „uczyć dzieci kochać ziemię rodzinną, jej tradycję, kulturę i wyrabiać czynną postawę obywatelską". Poza tym nauka geografii winna dać dzieciom znajomość najniezbędniejszych życiowo ważnych wiadomości geograficznych, dotyczących najbliższej okolicy, Polski, Europy i świata". Wszystko to posiada w pracy szkolnej wielkie znaczenie z punktu widzenia sprawy obronności Państwa. *Jeśli pierwszy cel ma dać uczniowi nastawienie do obrony każdej piędzi ziemi rodzinnej, to drugi daje mu orientację w terenie, w zjawiskach atmosferycznych, na mapie, umiejętność posługiwania się przyrządami, świadomość struktury gospodarczej i geopolitycznej Polski i innych narodów i państw a więc uzbraja go w środki obrony czynnej. Wszystkie umiejętności są potrzebne dla wygrania wojny, dla przejścia z postawy biernej do czynnej. Tu cele wychowawcze idą w parze z celami poznawczymi i materialnymi.* Niezależnie od ogólnej tendencji programu geografii, niektóre partie programu i niektóre tematy w poszczególnych klasach, pozostają *w bardzo ścisłym nawet związku z zagadnieniem obronności* jak np. w kl. 3-ciej szk. III st. — strony świata, mierzenie krokami, taśmą centymetrową, porównywanie odległości różnych punktów, wyżywienie miast, drogi, środki lokomocji, zmiany krajobrazu w czasie marszu, nierówności terenu.

W kl. IV-tej — wprowadzenie planu oraz mapy i czytanie mapy politycznej Polski.

W kl. V-tej — wszystkie tematy, traktujące geografię matematyczną i związane z nimi ćwiczenia kartograficzne, szczegółowa charakterystyka granic Polski, charakterystyka przygranicznych krain Polski pod względem geopolitycznym, a w związku z tematami dotyczącymi naszych sąsiadów — ich stosunek do Polski, zagadnienie gospodarcze i siłę militarną.

W kl. VI-tej — ćwiczenia kartograficzne, porównania i zestawienia z Polską, zagadnienia emigracyjne i kolonialne.

Na tle tych założeń programowych występują plastycznie sprawy z zakresu obronności takie, jak potrzeba licznej floty handlowej i silnej floty wojennej, potrzeba zracjonalizowania gospodarki narodowej, potrzeba zastąpienia różnych surowców zagranicznych krajowymi i t. d.

W kl. VII-mej — na szczególną uwagę zasługują cykle traktujące o obszarze Polski, ludności, komunikacji, charakterystyka gospodarcza Polski, rola gospodarcza Śląska i gospodarcze znaczenie morza.

W reasumpcji nasuwają się następujące wnioski ogólne:

I. Podstawowe znaczenie nauki geografii z punktu widzenia obronności Państwa leży w dokładnym zaznajomieniu dzieci z mapą Polski fizyczną i polityczną i doprowadzenie do zrozumienia niekorzystnego położenia Polski geopolitycznego i uświadomienia trudności obrony naszych granic.

II. Geografia powinna dać przyszłemu żołnierzowi bezpośrednie przygotowanie do obrony Państwa.

III. Nauczanie geografii powinno doprowadzić ucznia do nawiązania psychicznej więzi z rodakami w całej Polsce i zamieszkałymi na obszarach innych państw.

IV. Nauka geografii powinna wpoić dzieciom przekonanie, że na wypadek wtargnięcia nieprzyjaciela do kraju zwycięstwo nad nim leży nietylko w mocy ducha obrońców lecz zależne jest i od mocy gospodarczej Państwa.

V. Nauka geografii ma dać dzieciom ukochanie ziemi ojczystej, i gotowość psychiczną do jej obrony aż do ostatniej kropli krwi.

Przyroda:

Duże pokrewieństwo pod względem obronności Państwa z przedmiotem geografii posiada nauka przyrody. Pokrewieństwo to odnosi się tak do celów nauczania, jak też i do materiału. W myśl programu jednym z celów nauki przyrody jest: „wskazywanie możliwości podnoszenia środowiska na wyższy poziom gospodarczy oraz uświadamianie znaczenia takiej działalności dla gospodarki Państwa". Niektóre wybrane tematy, dają uczniom konkretne wiadomości a częściowo nawet praktyczne przygotowanie na wypadek wojny. Zwłaszcza nauka o przyrodzie martwej w klasach wyższych, daje wiadomości i umiejętności, potrzebne przyszłemu obrońcy Państwa. W klasie VII-mej specjalna rola przypada nauce o higienie, a szczególnie wiadomościom z zakresu ratownictwa, które według dosłownego brzmienia programu— „winny być tak opracowane, by mogły być przez młodzież stosowane w razie konieczności". W innym miejscu znów program głosi: „należy chronić wszystko, co żyje i co życiem swoim nie zagraża bytowi człowieka", lub wymaga by: „uzasadniać konieczność ochrony przyrody względami estetycznymi, naukowo-przyrodniczymi i historycznymi". Tu można by uzupełnić—„względami na bezpieczeństwo Państwa". Wiadomo każdemu, że łatwiej jest bronić się lub atakować w terenie zakrytym roślinnością niż w terenie nagim. Fizjograficzny obraz ziem polskich, jako przeważnie nizinny, tym bardziej wymaga by świat roślinny otoczony był staranną opieką. Każde niepozorne drzewko

lub krzaczek może służyć w boju za tarczę obronną. Reasumując stwierdzam:

I. Program przyrody w szkole powsz. zawiera tematy przygotowujące ucznia bezpośrednio w zakresie obrony Państwa.

II. Hasło ochrony przyrody — zwłaszcza świata roślinnego powinno być w szkole starannie pielęgnowane i kultywowane, ze względu na bezpieczeństwo Państwa.

III. Nauka przyrody powinna być w szkole powsz. umiejętnie wyzyskana dla wzmocnienia potencjału obronności.

IV. Materiał nauczania przyrody powinien być w sposób naturalny skojarzony z pewnymi sytuacjami życiowymi, w jakich znaleźć się może żołnierz, sanitariuszka i każdy obywatel w czasie wojny.

Przykłady: powietrze czyste i zanieczyszczone—urządzenia wentylacyjne w schronach przeciwgazowych, zastosowanie peryskopu na wojnie, tak na lądzie w okopach jak i na morzu na łodziach podwodnych, lasy naturalne i ich wyzyskanie w czasie wojny, zachowanie się w czasie zagazowania terenu, kompas i mapa w czasie marszu w obcej okolicy, pies meldunkowy na wojnie, gołębie pocztowe, mierzenie odległości na oko dla wyznaczenia np. celownika do broni palnej, ćwiczenia kartograficzne dające umiejętność kreślenia szkiców terenowych przy meldunkach i t. p.

Matematyka:

Przedmiot ten kwalifikuje się do zagadnienia obronności głównie ze strony materiału nauczania, *gdzie ważniejsza rola przypada geometrii, mniejsza zaś arytmetyce, która oddaje w tym wypadku usługi joko technika obliczeń geometrycznych i dlatego w programie szkoły III st. już w kl. I* uważałbym odpowiadające celom obronności ćwiczenia orientacyjne, dotyczące położenia i ruchu, porównywanie długości.

W kl. II-ej mierzenie i odmierzanie długości. Zegar, czas, mierzenie czasu.

W kl. III-ej: próby oceny odległości „na oko".

W kl. IV-ej: zadania dotyczące prędkości, drogi i czasu, oraz cykl tematów „skala i plan".

W kl. V-ej: wiadomości o kątach, obliczanie długości linii łamanych, ćwiczenia w kreśleniu, wyznaczanie punktów na planie metodą rzutowania na oś, ćwiczenia w wyznaczaniu prawdziwych długości odcinków w/g planu i mapy, oznaczanie skali.

W kl. VI-ej: obliczanie pola powierzchni w/g planu oraz obliczanie objętości pomieszczeń.

W kl. VII-ej: ćwiczenia w czytaniu planów i obliczanie pojemności naczyń i zbiorników. Oba zasadnicze działy matematyki zazębiają się bardzo silnie w zagadnieniu obronności. Jeśli wydzieliłem materiał z geometrii i szczegółowo jego znaczenie w dziedzinie obronności podkreśliłem to dlatego, *że wiadomości te mogą mieć bezpośrednie zastosowanie na wypadek wojny w różnych rodzajach broni i wogóle w akcji wojennej na froncie, tem niemniej zdaję sobie sprawę, że sama arytmetyka, będąc środkiem technicznym w obliczeniach geometrycznych, może być też bezpośrednio zastosowana na wojnie w oderwaniu od geometrii np. w dziedzinie zaopatrywania, wyżywienia i t. d.*

Reasumując stawiam matematyce następujące postulaty w dziedzinie obronności:

I. Szczególne znaczenie w przysposobieniu ucznia do obrony kraju przypada niektórym wybranym elementom geometrii.

II. Metoda nauczania tych ważnych dla obronności elementów geometrii powinna dać uczniowi umiejętność samodzielnego rozwiązywania zagadnień.

III. Z arytmetyki uczeń winien mieć dokładnie opanowany w dostępnym mu zakresie rachunek pamięciowy.

IV. Przyswojenie powyższych wiadomości wymaga umiejętności posługiwania się cyrklem, linealem, kątomierzem, ołówkiem. Treść zadań rachunkowych winna być dobierana tak, aby mówiła uczniowi o naszej gotowości i aktywności obronnej.

Zajęcia praktyczne i rysunek:

Przedmioty te ujęte są w programie elastycznie, gdyż są tylko tematy przykładowe, tym samym istnieje możliwość zastosowania ich w zagadnieniu obronności w dwuch kierunkach praktycznym i emocjonalno-wychowawczym.

Z tematów praktycznych wydzieliłbym celem wyzyskania dla sprawy obronności, 1. wszystkie zajęcia z zakresu kultury życia codziennego, jako dające nawyki kulturalno higieniczne, 2. szycie, łatanie, cerowanie i przyszywanie guzików, w odniesieniu do chłopców, 3. wykonywanie różnych przedmiotów z zakresu pomocy naukowych do geografii, matematyki i ćwiczeń cielesnych, 4. wytwarzanie w sprzyjających warunkach różnych przedmiotów użytkowych z drewna, metalu, dające praktyczne przygotowanie przyszłemu żołnierzowi oddziału łączności, saperowi w warunkach życia polowego.

W rysunku podkreślam stronę praktyczną jak: 1. szkice terenowe podczas wycieczek, ćwiczenia w rozróżnianiu i nazywaniu barw, tak potrzebne żołnierzowi w dziedzinie sygnalizacji polowej, 2. strona techniczna rysunku wymaga wystarczającej umiejętności szkicowania — zamiast pospolitego w praktyce pisania rysunków.

Oba wyżej omawiane przedmioty lepiej może niż ze strony praktycznej, winny być wyzyskane ze strony raczej emocjonalnej dla zagadnienia obronności. Przykładowo byłoby

to majstrowanie: samolocików, samochodów, pociągów, hangarów lotniczych z różnych materiałów.

W rysunkach bogactwo tematów wygląda na wogóle niewyczerpane. Będą to twory bogatej wyobraźni ucznia, umiejętnie kierowanej przez nauczyciela.

W streszczeniu nasuwają się następujące wnioski:

I. Rysunek i zajęcia praktyczne mogą i winny być wyzyskane dla spraw obronności w kierunku praktycznym i emocjonalno-wychowawczym.

II. Z ćwiczeń praktycznych na specjalne podkreślenie zasługują te, które mogą się bezpośrednio przydać na wojnie żołnierzowi.

III. W rysunku i zajęciach praktycznych powinien znaleźć naturalne ujście wrodzony młodzieży instynkt walki, który powinien być skierowany ku celom ogólnonarodowym i państwowym.

Lektura uzupełniająca i biblioteki szkolne:

Pierwsze co muszę podkreślić, to sprawa braku w wielu szkołach III st. książek umieszczonych w spisach lektury uzupełniającej, oraz wyczerpania istniejących przy tychże szkołach bibliotek uczniowskich. Braki te istnieją i powiększają się z powodu nieposiadania na ten cel środków pieniężnych i braku instytucji, która ustawowo byłaby zobowiązana do uzupełnienia tych niedomagań.

W spisach lektury obowiązującej dla szkół powsz. III st. wyodrębnić można osobne grupy książek o treści przyrodniczo-geograficznej, z których na kl. V-tą jest 7 na 23. Na kl. VI-tą jest 9 na 33 i kl. VII-mą jest 4 na 22. Książki te mogą służyć jako źródło wzbogacenia wiedzy w dziedzinie obronności państwa i praktycznego do tego przygotowania.

Biblioteki uczniowskie w miarę zdobywania tu i ówdzie funduszów uzupełniane są na podstawie spisów polecanych przez Min. W. R. i P. O., w których należy wyróżnić niektórych autorów traktujących w swych książkach zagadnienia obronności państwa w stopniu zadawalającym. (Przyborowski, Mossoczowa i Szalay-Grele, Bandrowski i inni).

Ćwiczenia cielesne:

Przedmiot ten stawia sobie za cel wychowanie silnego i zdrowego obywatela.

Materiał programowy da się podzielić pod kątem widzenia trzech grup fizjologicznych. W pierwszej grupie fizjologicznej, obejmującej klasy I i II, przeważają zabawy orientacyjne i gry ruchowe, które już w tym stadium dają podstawę do wyrobienia cech potrzebnych przyszłemu obrońcy a mianowicie:

1. Zabawy orientacyjno-porządkowe wyrabiają spostrzegawczość i szybką reakcję co ma później znaczenie dla celów patrolowania, strzelania i t. p.

2. Zabawy rzutne, dające celność i siłę rzutu, mają znaczenie dla celów obronnych i zaczepnych, jak rzut granatem.

3. Zabawy na czworakach, przygotowują do pełzania, co ma znaczenie dla wyszkolenia polowego.

4. Zabawy bieżne, wyrabiają wytrwałość, ćwiczą serce i płuca i zaprawiają do wytrwałości w marszu.

5. Ćwiczenia porządkowe, wyrabiają sprawność w formowaniu szyku i karność wojskową.

6. Ćwiczenia kształcące, wyrabiają dobrą postawę, usuwają krzywiznę kręgosłupa.

7. Ćwiczznia koordynacyjne wyrabiają szybką i celową reakcję, wzmacniają system nerwowy, czyli te dyspozycje, które są potrzebne żołnierzowi w wyszkoleniu osobistym i w walce.

8. Ćwiczenia stosowane, jak mówi sama nazwa, mają zastosowanie w życiu każdego człowieka jak i każdego żołnierza. Przez doskonalenie tych czynności, jak marsz, skok, zwis, rzut, zaprawiamy młodzież do przyszłej służby wojskowej, w formie podbudowy.

II-ga grupa fizjologiczna (kl. III i IV).

W tej grupie zasób materiału ćwiczebnego jest ten sam, co do charakteru, ma tylko większe natężenie i więcej ścisłą formę. Przydatność dla celów obronnych ta sama, co w grupie I-ej.

III-cia grupa fizjologiczna: kl. V, VI i VII-ma). Zasób materiału ten sam. Ma jednak największe natężenie a więc wyrabia najwięcej cech potrzebnych przyszłemu żołnierzowi. Poza materiałem omówionym na niższych stopniach dochodzą tutaj gry drużynowe, gry polowe typu harcerskiego, połączone z ćwiczeniami zmysłów, tropieniem, sygnalizacją i zwiadami, wycieczki z biwakowaniem, elementy musztry formalnej w ćwiczeniach gimnastycznych i elementy walki wręcz (mocowanie, chwyty).

Gry drużynowe jak palant, piłka siatkowa i t. p. wyrabiają odwagę, zaczepność bojową, solidarność, współdziałanie, celność i siłę rzutu, koleżeńskość w drużynie, karność obywatelską wyrozumowaną.

Gry polowe połączone z ćwiczeniami zmysłów, tropieniem, sygnalizacją i zwiadami, wyrabiają odwagę, pewność siebie, zaradność i samodzielność, ofiarność, współdziałanie, wytrwałość, przytomność umysłu, opanowanie się. Wszystko to ma dla osobistego wyszkolenia żołnierza znaczenie, gdyż uczy zachowania się w terenie i daje podstawę umiejętności w zakresie patrolowania i łączności.

Wycieczki z biwakowaniem w terenie, oraz ćwiczenia polowe mają bezpośrednią wielką wartość dla obrony kraju, gdyż poza walorami psychiczno-wychowawczymi, wyrabiają umiejętność życia polowego, zaprawiają do przyszłego żołnierskiego bytowania, które wymaga hartu, pogody, wytrwałości, przestawania na małym i prężności psychicznej. Trudy marszu, wycieczki, wspólny śpiew zespalają silnie i budzą chęć wzajemnego pomagania sobie w potrzebie.

Elementy musztry formalnej uczą porządku, posłuchu i przyzwyczajają do odruchowego wykonywania czynności określonych rozkazem.

Elementy walki wręcz wyrabiają odwagę, zręczność, pewność siebie i poczucie mocy.

W reasumpcji nasuwa się postulat jaknajbardziej sumiennego wykorzystywania czasu przeznaczonego na ćwiczenia cielesne i nie bagatelizowanie tego działu, celowe opracowywanie materiału ćwiczebnego i umiejętność organizowania lekcyj tego przedmiotu.

Organizacje młodzieży.

Statut publicznych szkół powszechnych oraz ostatnie zarządzenie Min. W. R. i O. P. w sposób jasny i wyraźny wyznacza organizacjom szkolnym poważne miejsce w całokształcie środków wychowawczych. Hasła obrony kraju na terenie szkoły znajdują więc ułatwienie realizacyjne w istniejących organizacjach młodzieży szkolnej.

Obecnie istniejące organizacje szkolne przez swą formę, program i metody pracy wyrabiają:

1. Poczucie odpowiedzialności za pracę zespołową i jednostkową.
2. Przyczyniają się do kształtowania silnych charakterów.
3. Rozwijają poczucie obowiązkowości.
4. Wyrabiają inicjatywę i samodzielność.
5. Krzewią poczucie solidarności w pracy zespołowej.
6. Usprawniają i dają szereg praktycznych umiejętności mających bezpośrednią wartość dla obrony kraju.

Na kształtowanie wyżej wymienionych dyspozycyj i cech oddziaływują wszystkie niemal organizacje, lecz wpływ, możliwości i efekty są u jednych mniejsze, a u drugich większe. Największe możliwości w tym kierunku mają samorządy klasowe szkolne, harcerstwo, P. C. K., L. O. P. P., Kółka Sportowe, o ile są umiejętnie organizowane i dobrze prowadzone.

Przy należytej organizacji, spełniają one zadanie przygotowania do obrony kraju w sposób wybitnie praktyczny.

Z tych pięciu organizacyj charakter powszechności mają P. C. K., L. O. P. P. i Kółka Sportowe, stąd wartość ich dla obrony kraju wzrasta.

Harcerstwo, przewyższa wartością swego programu wszystkie organizacje, lecz tego charakteru powszechności nie posiada.

W związku z istnieniem i rozwojem tych organizacyj wysuwają się następujące postulaty:

1. Propaganda tych organizacyj młodzieży, które swym programem i organizacją oraz metodami oddają przysposobieniu młodzieży do obrony kraju największe usługi.
2. Program ich pracy powinien być tak skonstruowany by treścią jego były konkretne zadania i prace, pozwalające młodzieży przeżywać, doznawać, pokonywać pewne trudności, zdobywać się na wysiłek, samodzielność, odpowiedzialność, uczucie twórczości.
3. Stosować metody uwzględniające czynną postawę ucznia, stawiać konkretne zadania, uwzględniać jaknajbardziej stronę praktyczną czynności.
4. Stworzyć przed założeniem danej organizacji mniej więcej odpowiednie warunki, jak miejsce, czas, sprzęt, opiekę.
5. Wytworzyć przychylną atmosferę i życzliwy stosunek Grona Nauczycielskiego i Domu rodzicielskiego. Opiekę powierzać tylko społecznikom z wewnętrznego przekonania, znającym program danej organizacji i jej zadania, mającym właściwą metodę i orientującym się w wymaganiach programowych. Jeśli tych warunków nie posiadamy, lepiej wstrzymać się z zapoczątkowaniem organizacji.
6. Wyrabiać przodowników organizacyjnych z pośród samych dzieci.

Nie bez znaczenia dla sprawy obronności są również organizacje o typie gospodarczym, a więc S. K. O. i Spółdzielnie. Pielęgnują one troskę o gospodarczy rozwój państwa, a przez to pośrednio współdziałają w zagadnieniu obronności. Na specjalne podkreślenie zasługuje T. P. B. P. S. P. A za tym każda organizacja młodzieżowa, dozwolona przez Władze szkolne na terenie szkoły, ma w swych założeniach znaczenie wychowawcze, bo wiąże dziecko z własnym państwem. Na terenie szkoły niekoniecznie muszą być wszystkie organizacje, mające oficjalne sankcje. Tym zaś które są w danej szkole przyświecać musi idea obronności i rozwoju gospodarczego Polski. Nasilenie pracy w organizacjach uczniowskich idzie w szkołach w dwu kierunkach a) po linii tych potrzeb jakie postawiły sobie stowarzyszenia wyższej użyteczności, a więc zarazem i potrzeb obronności kraju, b) po linii gospodarczych potrzeb kraju. Zasadnicze wytyczne szkoła posiada — chodzi tylko o pogłębienie metod, a do tego potrzebna jest — jak mówi Żeromski — „siła entuzjazmu i siła cnoty, zrodzonej w pracy”.

Nauczyciel:

Skuteczność i realność hasła obronności na terenie szkoły, cały jego ciężar gatunkowy bezwględnie zależny jest od osobowości nauczyciela.

Program, tematy, lektury, pomoce naukowe i sportowe, są prawie martwą literą, bez twórczego, dobrze w przedmiocie zorientowanego nauczyciela. W związku ze znajomością istoty zagadnienia, nasuwa się bezwzględna konieczność znajomości wymagań programu, podręczników szkolnych, lektury obowiązującej i uzupełniającej. Znajomość tych rzeczy odda poważne usługi nauczycielowi w realizowaniu hasła obronności i uchroni od powierzchownego traktowania sprawy. Dalszym ważnym momentem będzie postawa ucznia, a więc przestrzeganie by tak fizyczna jak i psychiczna sylwetka miała wyraz dzielności, karności i dyscypliny. Ważnym środkiem będzie przykład samego nauczyciela.

Szkoła powszechna, jako pierwszy etap systematycznego oddziaływania wychowawczego i dydaktycznego, ma duży wpływ na powstanie pierwszych, a więc najsilniejszych uczuć dających podbudowę postawy żołnierza-obywatela. Od jego duszy, od napięcia ideowego „morale" przyszłego żołnierza silnej armii, a od niej rozwój i moc Ojczyzny.

Każdy nauczyciel intuicyjnie musi wyczuć, że obronność Państwa wymaga ludzi energii ludzi mocnych, zdecydowanych, którzy potrafią podnieść kulturę materialną i wyrównać front kulturalny. Musi sam posiadać upór w pokonywaniu trudności dnia codziennego. A wszystko to musi się odbywać na tle kultury polskiej. Musi potrafić ogrzać dziecko zniczem patriotyzmu polskiego, w szkole stworzyć duchowy klimat polski. Tylko w tak stworzonej atmosferze dziecko zostanie ujęte w karby etyki społecznej, poczuje się cząstką całości, pokocha swoją kulturę i w przyszłości służyć jej będzie. Musi wychować taką młodzież, która zdolna będzie odeprzeć każdy atak na granice własnego państwa. Kultywować musi działalność i wielkość.

A kiedy przyjdzie chwila, aby tworzyć cud bohaterstwa, to i pieśń wojenna się znajdzie i odwaga i męstwo wstąpi w pierś każdego bojownika, bo „Duch będzie nam hetmanił".

Literatura zagadnienia:

Program naucz. dla szkół powsz. III st.

Statut publ. szkół powsz.

Zasady obronności Państwa w nauczaniu i wychowaniu w szk. powsz. Podręczny przewodnik metodyczny Mgr K. Zajda — H. Kien.

Zasady organizacji pracy w szk. powsz. Fr. Mittek 1939 r. Nasza Księgarnia.

WYDAWNICTWA NOWE i NADESŁANE.

Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie.

Zarys dziejów literatury polskiej Tom II. Cz. II. Od wielkiej poezji emigracyjnej do literatury nowego Państwa Polskiego. Podręcznik zatwierdzony do użytku szkolnego.

J. Balicki i St. Maykowski: Mówią Wieki. Podręcznik do nauki języka polskiego dla kl. III gimnazjum kupieckiego, zatwierdzony do użytku szkolnego. Opracowali Z. Alexandrowicz i Sz. Zimmer. Cena zł. 2.80.

Jadwiga Lechnicka: Historia dla klasy I liceum. Cz. I: Grecja, Rzym i Wieki Średnie do 1300 r. Cz. II. Dzieje wieków średnich, dzieje nowożytne do 1660 r.

Podręcznik zatwierdzony został do użytku szkolnego jako książka pomocnicza.

Wydawnictwa „Książnicy-Atlas".

Przyroda i Technika. Czasopismo poświęcone popularyzacji nauk technicznych i przyrodniczych Redakcja Dr. Anna de Abancourt-Koczwarowa.

Treść zeszytu 3-go: Charap L.: Wizyta w angielskim ogrodzie i parku zoologicznym. Smith K. M.: Choroby zakaźne u roślin. Opieńska-Blauth J.: Od leczenia do zatrucia. Jahn A.: Wieczna zmarzlina krajów polarnych. Zimowski J.: Telefonia na promieniach niewidzialnych. Sprawy bieżące. Postępy i zdobycze wiedzy i inne.

„Metodyka Biologii", dodatek do czasopisma „Przyroda i Technika" zawiera prace: prof. E. Massalskiego — Wycieczki biologiczne w Góry Świętokrzyskie, prof. A. Lisowskiego — o użyteczności jednej z odmian róży dla nauki o zmienności, prof. A. Dziurzyńskiego — o sposobie wykonywania przeźroczy rysowanych i malowanych oraz recenzje prof. A. Topińskiej o podręcznikach biologii.

I. Latinik-Vetulani Krążenie pierwiastków w przyrodzie. Biblioteczka Biologiczna. Zesz. 10. Str. 58. Zł. 120. Książeczka ta poświęcona jest omówieniu niektórych pierwiastków ważnych dla życia i ich cyklicznych przemian w przyrodzie.

R. J. Wojtusiak: Instynkt i jego przejawy w świecie zwierzęcym. Biblioteczka Biologiczna. Z. 11. Str. 70. Zł. 1,40. Autor przedstawia w przystępny sposób pojęcie instynktu i czynności instynktowych na tle innych ruchów i czynności zwierząt. Osobno zwraca przy tym uwagę na zagadnienie plastyczności instynktów, które obecnie stanowi jeden z głównych ośrodków zainteresowania biologów.

Inż. Ś. Nowicki: Wrogowie i sprzymierzeńcy naszych pól, sadów i lasów. Ze świata owadów. Bibl. Biologiczna. Z. 12. Str. 56. Zł. 1,10. W powyższej książeczce omawia autor zagadnienia równowagi biologicznej w przyrodzie, istniejącej między szkodnikami roślin a ich wrogami naturalnymi i czynników składających się na ową równowagę i zakłócających ją. Twierdzenia ogólne popiera przykładami wziętymi z historii entomologii stosowanej zarówno krajowej, jak i zagranicznej.

Prenumerata roczna zł. 6, półroczna zł. 3. Nr pojedyńczy 60 gr. Konto P. K. O. Nr 30.365.

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORIUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. 13 Dywizji 3, tel. 164.